

safejournalists.net

HRVATSKA Indikatori razine medijskih sloboda i Indeks sigurnosti novinara 2023.

Autorica
Monika Kutri

SADRŽAJ

O projektu

Razvoj indikatora

Metodološka napomena

Kvalitativni indikatori o razini slobode medija i sigurnosti novinara

Indeks sigurnosti novinara

I Uvod

II Sloboda medija i sigurnost novinara u Hrvatskoj – Indikatori

A. Pravna zaštita i implementacija

A.1 Osnovna jamstva za slobodu medija i novinara i njihova primjena u praksi

A.2 Neovisnost i učinkovitost regulatornog tijela

A.3 Neovisnost i autonomija javnog medijskog servisa

A.4 Financijska podrška kvalitetnom novinarstvu i medijskim sadržajima od javnog interesa

A.5 Državno oglašavanje u privatnom medijskom sektoru

A.6 Zakonske odredbe koje se odnose na klevetu i njihova primjena ne izazivaju efekt zastrašivanja kod novinara i medija

A.7 Ostali zakoni primjenjuju se objektivno i omogućavaju novinarima i ostalim medijskim djelatnicima da rade slobodno i sigurno

A.8 Povjerljivost novinarskih izvora zajamčena je zakonom i vlasti to poštuju

A.9 Novinari su slobodni baviti se svojom profesijom i osnivati, učlanjivati se i sudjelovati u radu novinarskih udruga

A.10 Pravo na pristup službenim dokumentima i informacijama

B. Položaj novinara u redakcijama

B.1 Posao novinara je stabilan i zaštićeni su na radnom mjestu

B.2 Urednička neovisnost u privatnim medijima

B.3 Urednička neovisnost u javnom medijskom servisu

B.4 Urednička neovisnost u neprofitnim medijima

B.5 Sloboda novinara u procesu proizvodnje vijesti

B.6 Radni položaj novinarki

2 C. Sigurnost novinara 23

2 C.1 Novinari i medijski djelatnici imaju pristup neposrednim i efikasnim zaštitnim mjerama kada im se prijete 23

4 C.2 Novinari i drugi medijski djelatnici (čiji su život ili fizički integritet u stvarnoj i neposrednoj opasnosti) imaju pristup posebnim mehanizmima zaštite ili sigurnosti 23

6 C.3 Novinarke suočene s prijetnjama, uznemiravanjem i nasiljem temeljenim na spolu imaju pristup pravnim mjerama i mehanizmima podrške 24

8 C.4 Uspostavljena je praksa redovitog javnog osuđivanja prijetnji i napada na novinare i medije 26

8 C.5 Policijske vlasti su osjetljive na pitanja zaštite novinara 26

C.6 Specijalizirane istražne jedinice i/ili službenici opremljeni su relevantnim stručnim znanjem za istragu napada i nasilja nad novinarima 27

C.7 Istrage ozbiljnih fizičkih napada na novinare i druge medijske djelatnike provode se učinkovito (neovisno, temeljito i brzo) 28

C.8 Novinari i drugi medijski djelatnici učinkovito su zaštićeni od različitih oblika online-uznemiravanja 28

C.9 Istrage svih tipova napada i nasilja nad novinarima i drugim medijskim akterima provode se transparentno 29

C.10 Državna tijela uspostavila su kvalitetni sustav prikupljanja statističkih podataka da bi spriječila nekažnjivost 29

C.11 Nefizičke prijetnje i uznemiravanja 29

C.12 Prijetnje po život i fizičku sigurnost novinara 30

C.13 Stvarni napadi 31

C.14 Prijetnje i napadi na medije i medijska i novinarska udruženja 31

III Zaključci i preporuke 33

IV Indeks sigurnosti novinara – Hrvatska – 2023 38

O projektu

RAZVOJ INDIKATORA

Novinarska udruženja zemalja zapadnog Balkana, uz potporu Europske komisije¹, uspostavila su platformu [Safejournalists.net](https://safejournalists.net) kako bi zajednički pratila medijsko zakonodavstvo i praksu u svojim zemljama te se uključila u unaprjeđenje pravnog i institucionalnog okruženja u kojem novinari i drugi medijski djelatnici rade. Svake godine, na temelju pažljivo osmišljene metodologije², partneri platforme [Safejournalists.net](https://safejournalists.net) provode zagovaračko istraživanje koje novinarskim udrugama pruža pouzdane i relevantne podatke utemeljene na dokazima o glavnim problemima i preprekama u provedbi standarda Europske unije u području slobode i sigurnosti medija i novinara na zapadnom Balkanu. Rezultati zagovaračkog istraživanja daju podlogu aktivnostima partnera pružajući im nove dokaze i primjere koji oplemenjuju i jačaju njihove zagovaračke pozicije.

Prvi kvalitativni istraživački alat – *Indikatori razine slobode medija i sigurnosti novinara* prvi put je razvijen 2016. i postupno se usavršavao tijekom godina. Sastoji se od tri skupine indikatora: (A) pravna zaštita, (B) položaj novinara u redakcijama i (C) sigurnost novinara. Na temelju tog alata za praćenje objavljeno je ukupno sedam procjena, posljednja za 2022. godinu.

Kvantitativni istraživački alat – *Indeks sigurnosti novinara* razvijen je 2020. godine i testiran 2021. Osmišljen je kako bi „izmjerio“ promjene u okruženju koje imaju izravan ili neizravan utjecaj na to koliko se

1 U prosincu 2022. godine Europska komisija odobrila je novi trogodišnji ciklus Projekta Safejournalists.net, koji je nastavak prethodne dvije faze: projekta Regionalna platforma Zapadnog Balkana za zagovaranje slobode medija i sigurnosti novinara (1. 2016. – 12. 2018.) i platforme Safejournalist.net (02.2020.-03.2023). Glavni cilj projekta je osnažiti i ojačati ulogu nacionalnih novinarskih udruženja, članica platforme Safejournalists.net, da postanu učinkoviti i odgovorni nezavisni akteri u zagovaranju i kreiranju relevantnih medijskih politika u svojim zemljama: Nezavisno udruženje novinara Srbije (NUNS), Udruženje BH novinari (BHN), Hrvatsko novinarsko društvo (HND), Udruženje novinara Kosova (ANK), Udruženje novinara Makedonije (ZNM) i Sindikat medija Crne Gore (SMCG). Projekt se financira u okviru programa EU za potporu civilnom društvu i medijima u krist zapadnog Balkana i Turske za razdoblje 2021.-2023. (IPA III)

2 Zagovaračko istraživanje osmislili su i koordinirali Snežana Trpevska i Igor Mičevski, znanstveni suradnici Istraživačkog instituta za društveni razvoj RESIS, iz Sjeverne Makedonije (www.resis.mk).

novinari i drugi medijski akteri osjećaju sigurno kada se bave svojom profesijom. Sastoji se od četiri skupine indikatora: (1) Pravno i organizacijsko okruženje, (2) Odgovarajuća prevencija, (3) Pravni postupci i (4) Stvarna sigurnost. Na temelju ovog alata provedena su ukupno tri istraživačka ciklusa: 2020. (pilot-godina), 2021. i 2022. godine.

Počevši od 2023. godine, [Safejournalists.net](https://safejournalists.net) kombinirat će dva (kvalitativna i kvantitativna) istraživačka alata u jedan zagovarački istraživački projekt – *Indikatori razine slobode medija i Indeks sigurnosti novinara*. Platforma prati situaciju u sedam zemalja: Albaniji, Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj, Sjevernoj Makedoniji, Crnoj Gori, Kosovu³ i Srbiji.

METODOLOŠKA NAPOMENA

Cijeli istraživački proces podijeljen je u dvije faze: u *prvoj fazi* prikupljaju se podaci za sve kvalitativne indikatore, kako za slobodu medija, tako i za sigurnost novinara, dok se u *drugoj fazi* kvalitativni indikatori sigurnosti novinara pretvaraju u kvantitativne te se provodi postupak bodovanja i izračuna indeksa sigurnosti novinara.

Za prikupljanje i analizu podataka povezanih sa svakim specifičnim kvalitativnim pokazateljem primijenjen je niz različitih istraživačkih metoda:

- pregled studija, analiza, istraživačkih izvješća, dokumenata o politikama, strategija i drugih dokumenata;
- kvalitativna analiza pravnih dokumenata;
- pronalaženje i analiza informacija objavljenih na internetskim stranicama javnih institucija i drugih organizacija i tijela;
- pronalaženje i analiza priopćenja za medije, najava i drugih informacija koje su proizvele strukovne organizacije;
- sekundarni podaci koje prikupljaju novinarske udruge;
- dubinski intervjui sa stručnjacima, novinarima, kreatorima politika itd.;
- fokus grupe s novinarima
- ankete s novinarima (u nekim zemljama).

Na nacionalnoj razini, zagovaračko istraživanje provode nacionalni istraživači koji prikupljaju podatke i izrađuju narativna izvješća, koja zatim pregledavaju lokalni mediji i pravni stručnjaci te vodeći istraživač. U Hrvatskoj je Hrvatsko novinarsko društvo nominiralo Moniku Kutri za nacionalnu istraživačicu, Vanju Jurić za pravnu stručnjakinju i Đurđicu Klancir za medijsku stručnjakinju za recenziju izvješća.

3 Ovaj naziv ne dovodi u pitanje status i u skladu je s Rezolucijom Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda 1244 i mišljenjem Međunarodnog suda o proglašenju i neovisnosti Kosova.

KVALITATIVNI INDIKATORI O RAZINI SLOBODE MEDIJA I SIGURNOSTI NOVINARA

U sljedećoj tablici prikazani su svi kvalitativni indikatori za razinu medijske slobode i sigurnosti novinara podijeljeni u tri područja. Ovi kvalitativni indikatori prikazani su u opisnom ili narativnom obliku. Dio indikatora koji se koriste u konceptualnom okviru za Indeks sigurnosti novinara označeni su **crvenom bojom** na tablici.

Pregled svih kvalitativnih indikatora (Indikatori razine slobode medija i sigurnosti novinara)

A. Pravne mjere zaštite i njihova provedba	B. Položaj novinara u redakcijama	C. Sigurnost novinara
A.1 Osnovna jamstva za slobodu medija i novinara i njihova primjena u praksi	B.1 Radna mjesta novinara su stabilna i zaštićena u radnom okruženju	C.1 Novinari i medijski akteri imaju pristup neposrednim i učinkovitim zaštitnim mjerama
A.2. Neovisnost i učinkovitost regulatornog tijela	B.2. Urednička neovisnost u privatnim medijima	C.2. Novinari i drugi medijski akteri imaju pristup posebnim zaštitnim ili sigurnosnim mehanizmima
A.3. Neovisnost i autonomija javnih medija	B.3. Urednička neovisnost u javnim medijima	C.3 Novinarke imaju pristup pravnim mjerama i mehanizmima potpore
A.4. Financijska potpora kvalitetnom novinarstvu i medijskim sadržajima od javnog interesa	B.4. Urednička neovisnost u neprofitnom medijskom sektoru	C.4 Praksa redovitog javnog osuđivanja prijetnji i napada na novinare i medije
A.5. Državno oglašavanje u sektoru privatnih medija	B.5 Sloboda novinara u procesu proizvodnje vijesti	C.5 Policijska tijela osjetljiva su na pitanje zaštite novinara
A.6 Zakonske odredbe koje se odnose na klevetu i njihovu primjenu ne stvaraju odvrćajući učinak na novinare i medije	B.6. Ekonomski položaj novinarki	C.6. Specijalizirane jedinice/ službenici opremljeni su stručnim znanjem za istraživanje napada i nasilja nad novinarima
A.7 Ostali zakoni provode se objektivno i omogućuju novinarima i drugim medijskim akterima da rade slobodno i sigurno		C.7. Istrage teških fizičkih napada na novinare i druge medijske aktere provode se učinkovito
A.8 Povjerljivost novinarskih izvora zajamčena je zakonodavstvom, a vlasti je poštuju		C.8. Novinari i drugi medijski akteri učinkovito su zaštićeni od različitih oblika internetskog uznemiravanja
A.9. Novinari se mogu slobodno baviti svojom profesijom te osnivati, učlanjivati se i sudjelovati u svojim udrugama		C.9. Istrage svih vrsta napada i nasilja nad novinarima i drugim medijskim akterima provode se transparentno
A.10. Pravo na pristup službenim dokumentima i informacijama		C.10. Sustavi kvalitativnog prikupljanja statističkih podataka uspostavljeni su od strane državnih tijela radi suzbijanja nekažnjavanja
		C.11 Nefizičke prijetnje i uznemiravanje
		C.12 Prijetnje životima i fizičkoj sigurnosti novinara
		C.13 Stvarni napadi
		C.14 Prijetnje i napadi na medijske kuće i novinarske udruge

INDEKS SIGURNOSTI NOVINARA

Uzimajući u obzir standarde i preporuke koje su utvrdili Vijeće Europe i druge međunarodne organizacije, koncept „sigurnosti novinara“⁴ konkretiziran je uzimajući u obzir sljedeće četiri dimenzije:

4 Istraživači s Instituta RESIS (www.resis.mk) Snežana Trpevska, Igor Mičevski i Ljubinka Popovska Toševa razvili su konceptualni i metodološki okvir za Indeks te model za njegovu agregaciju, ponderiranje i izračun.

- I. **Pravno i organizacijsko okruženje** – postojanje i provedba zakonskih zaštitnih mjera relevantnih za sigurnost novinara.
- II. **Prevenција** – postojanje i provedba niza preventivnih mjera koje imaju izravan učinak na zaštitu i sigurnost novinara.
- III. **Proces** – ponašanje državnih institucija i javnih dužnosnika prema novinarima i učinkovitost kaznenog i građanskog pravosudnog sustava u vezi s istragama prijetnji i djela nasilja nad novinarima.
- IV. **Sigurnost** – incidenti i slučajevi različitih oblika prijetnji i djela nasilja nad novinarima i medijima.

U tablici u nastavku prikazane su četiri dimenzije i indikatori koji čine teorijski model koncepta „sigurnosti novinara“. Podaci za sve ove indikatore prikupljeni su u prvoj fazi istraživanja, a u drugoj fazi, na temelju prikupljenih istraživačkih dokaza, devet članova Savjetodavnog panela iz svake od zemalja⁵ procijenili su situaciju i dodijelili bodove za svaki od 19 indikatora:

Pregled indikatora vezanih uz Indeks sigurnosti novinara

I. Pravno i organizacijsko okruženje	II. Prevencija	III. Proces	IV. Sigurnost
1.1 Zakonske odredbe koje se odnose na klevetu i njihovu primjenu ne stvaraju odvrćajući učinak na novinare i medije	2.1. Novinari i medijski akteri imaju pristup neposrednim i učinkovitim zaštitnim mjerama	3.1. Specijalizirane jedinice/ službenici opremljeni su stručnim znanjem za istraživanje napada i nasilja nad novinarima	4.1 Nefizičke prijetnje i uznemiravanje
1.2 Povjerljivost novinarskih izvora zajamčena je zakonodavstvom, a vlasti je poštuju	2.2. Novinari i drugi medijski akteri imaju pristup posebnim zaštitnim ili sigurnosnim mehanizmima	3.2. Istrage teških fizičkih napada na novinare i druge medijske aktere provode se učinkovito	4.2 Prijetnje životima i fizičkoj sigurnosti novinara
1.3 Ostali zakoni provode se objektivno i omogućuju novinarima i drugim medijskim akterima slobodan i siguran rad	2.3 Novinarke imaju pristup pravnim mjerama i mehanizmima podrške	3.3 Novinari i drugi medijski akteri učinkovito su zaštićeni od različitih oblika internetskog uznemiravanja	4.3 Stvarni napadi
1.4. Novinari se mogu slobodno baviti svojom profesijom te osnivati, učlanjivati se i sudjelovati u svojim udrugama	2.4 Praksa redovitog javnog osuđivanja prijetnji i napada na novinare i medije	3.4. Istrage svih vrsta napada i nasilja nad novinarima i drugim medijskim akterima provode se transparentno	4.4. Prijetnje i napadi na medijske kuće i novinarske udruge
1.5 Radna mjesta novinara su stabilna i zaštićena u radnom okruženju	2.5 Policijske vlasti osjetljive su na pitanje zaštite novinara	3.5. Sustavi prikupljanja kvalitativnih statističkih podataka uspostavljeni su od strane državnih tijela radi suzbijanja nekažnjavanja	

Napomena: kada se u ovom izvješću koristi muški oblik, on se uvijek istodobno odnosi na ženske, muške i različite pojedince. Višestruke oznake izostavljene su radi bolje čitljivosti.

⁵ Članovi Savjetodavnog panela u Hrvatskoj bili su: Jasmin Klarić, Davorka Blažević, Ante Ljubičić, Branimir Zekić, Goran Borković, Silvija Šeparović, Branimir Bradarić, Željka Gavranović i još jedna osoba koja je željela ostati anonimna.

Uvod

Hrvatska je parlamentarna demokracija, republika s višestranačkim sustavom. Zemlja ima bogatu povijest i kulturnu raznolikost, uključujući značajne etničke manjine poput Srba, Bošnjaka, Roma, Talijana i Albanaca⁶. Većina stanovništva identificira se kao Hrvati, ali su manjinske zajednice važan dio društvenog i kulturnog tkiva zemlje. Hrvatska politička kultura karakterizirana je povremenim prisustvom klijentelizma i korupcije, što ponekad utječe na transparentnost i učinkovitost institucija. Te karakteristike političkog sustava izravno utječu na mogućnost rada novinara, s obzirom na ograničenja koja proizlaze iz potencijalnih pritisaka političkih i ekonomskih elita. Prema istraživanju Freedom Housea za 2023. godinu⁷, Hrvatska je polukonsolidirana demokracija i taj se status ne mijenja već godinama.

U posljednjih nekoliko godina politička scena u Hrvatskoj obilježena je borbama između vodećih političkih stranaka HDZ-a i SDP-a, s povremenim usponima manjih stranaka. Politička stabilnost često ovisi o koalicijskim vladama, što može otežati donošenje odluka. Novinari koji istražuju političke teme često se suočavaju s izazovima kao što su pritisci političara i ograničen pristup informacijama. Iako je pravno zajamčena sloboda medija, u praksi su novinari često mete zastrašivanja, prijetnji i sudskih tužbi, što dodatno otežava ispunjavanje njihove uloge u društvu.

Turizam je i dalje ključna gospodarska grana, ali postoji neravnoteža između razvijenih i manje razvijenih dijelova zemlje, kao i sve veći odljev stanovništva⁸. Ekonomija izravno utječe na položaj novinara s obzirom na to da mnogi rade u nesigurnim uvjetima, često na kratkoročnim ugovorima i niskim plaćama. Financijska nesigurnost često ograničava novinare da se bave istraživačkim novinarstvom, posebno kad je riječ o temama koje uključuju kritiku moćnika.

6 Prema [popisu iz 2021. godine](#), u nacionalne manjine u Hrvatskoj čine 6,2 % stanovništva.

7 Freedom house, [izvještaj za Hrvatsku, 2024.](#)

8 Prema posljednjem [popisu](#) broj stanovnika u Hrvatskoj se značajno smanjio u odnosu na 2011., pa je tako u Hrvatskoj u 2021 popisano 3.871.833 stanovnika, što je za 413 056 osoba ili 9,64% manje nego na prethodnom popisu.

U svibnju 2023. godine proglašen je kraj epidemije koronavirusa⁹. Hrvatska se postupno oporavila od posljedica epidemije, posebno u turizmu, gdje su brojke iz 2022. i 2023. godine dosegle razinu iz 2019. Ekonomija se stabilizirala uz pomoć fondova Europske unije, no inflacija i rast cijena energije ostaju izazovi. Zdravstveni sustav suočava se s posljedicama pritiska iz pandemije, a mentalno zdravlje građana i obrazovni zaostaci i dalje su problemi. Unatoč napretku, dugoročne posljedice poput inflacije i socijalnih nejednakosti još su prisutne.

Medijska scena u Hrvatskoj je raznolika, s prisutnošću javnih i privatnih medija, uključujući televiziju, radio, tiskane medije i sve veći broj internetskih portala. HRT, kao javni servis, ima značajnu ulogu, ali često je kritiziran zbog političkog utjecaja na uredničke odluke. Privatni mediji, s druge strane, suočavaju se s pritiscima interesa vlasnika i komercijalnim pritiscima. Novinari rade u izazovnom okruženju koje karakteriziraju sve veći pritisci na slobodu medija i povećan broj tužbi. Regulacija medija i zakonski okvir osiguravaju određenu razinu slobode medija, ali u praksi postoje problemi u provođenju zakona i osiguravanju sigurnosti novinara na terenu.

Ne postoje službeni podaci o ukupnom broju novinara u Hrvatskoj, dok o broju zaposlenih novinara u pojedinim medijima postoje podaci koje vodi Hrvatska gospodarska komora. Najveće organizacije koje okupljaju novinare i bore se za njihova prava i etička načela profesije su Hrvatsko novinarsko društvo (HND) i Sindikat novinara Hrvatske (SNH). Autorskim pravima novinara u Hrvatskoj bavi se Društvo za zaštitu novinarskih autorskih prava (DZNAP).

9 Naslovnica Vlade HR, [Plenković: Danas proglašavamo kraj epidemije koronavirusa u Hrvatskoj](#), 11.05.2023.

Sloboda medija i sigurnost novinara u Hrvatskoj – Indikatori

A. PRAVNA ZAŠTITA I IMPLEMENTACIJA

— A.1 OSNOVNA JAMSTVA ZA SLOBODU MEDIJA I NOVINARA I NJIHOVA PRIMJENA U PRAKSI

Ustavom i zakonima Republike Hrvatske zajamčeno je pravo na slobodu izražavanja i informiranja. Članak 38. Ustava¹⁰ osigurava slobodu mišljenja i izražavanja, pravo na ispravak, pristup informacijama te zabranu cenzure. Posebno se ističe da sloboda izražavanja obuhvaća tisak, elektroničke medije, govor, javni nastup te osnivanje medijskih institucija. Zakonski okvir koji regulira prava novinara i ostalih sudionika javnog prostora uključuje Zakon o medijima¹¹, Zakon o elektroničkim medijima¹², Zakon o Hrvatskoj radioteleviziji¹³, Zakon o Hrvatskoj izvještajnoj novinskoj agenciji¹⁴ te djelomično Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima¹⁵. Navedeni zakoni obuhvaćaju i internetske portale i digitalne medije, pružajući pravni okvir koji štiti novinare u svim oblicima medija.

Novinarima se putem Zakona o pravu na pristup informacijama¹⁶ i Zakona o medijima¹⁷ jamči pristup informacijama u posjedu javnih tijela. Primjena tih prava često, međutim, nije efikasna jer se informacije ne dobivaju uvijek lako. Novinari se često moraju koristiti mehanizmima žalbe povjereniku za informiranje kako bi dobili relevantne informacije koje javna tijela odbijaju pružiti, a koje su u javnom interesu. Žalbeni procesi traju dugo; prema posljednjim izmjenama Zakona o pravu na pristup informacijama, povjereniku je rok u kojem mora odgovoriti na žalbu

10 Ustav Republike Hrvatske. Narodne novine 56/90, 135/97, 08/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14.

11 Zakon o medijima. Narodne novine 59/04, 84/11, 81/13.

12 Zakon o elektroničkim medijima. Narodne novine 111/21.

13 Zakon o Hrvatskoj radioteleviziji. Narodne novine 137/10, 76/12, 78/16, 46/17, 73/17, 94/18.

14 Zakon o Hrvatskoj izvještajnoj novinskoj agenciji. Narodne novine 96/01.

15 Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima. Narodne novine 111/21.

16 Zakon o pravu na pristup informacijama. Narodne novine 25/13, 85/15.

17 Zakon o medijima, članak 6. Narodne novine 59/04, 84/11, 81/13.

produljen s 30 na 60 dana¹⁸. Sloboda izražavanja iz članka 38. Ustava Republike Hrvatske obuhvaća i internet kao sredstvo komunikacije i informiranja, međutim to nije izrijeком navedeno.

Tijekom 2023. godine nije zabilježeno da su državne vlasti pokušavale ograničiti pravo na pristup internetu ili provoditi blokade ili filtriranje internetskog sadržaja. Freedom on the Net Freedom Housea nema registrirane podatke o Hrvatskoj.

Početkom lipnja 2023. godine na proslavi 80. rođendana *Slobodne Dalmacije* u Splitu predsjednik Vlade Andrej Plenković najavio je donošenje novog zakona o medijima. Tom je prilikom istaknuo kako će taj korak predstavljati značajan napredak nakon više od 20 godina otkako je aktualni zakon na snazi te je spomenuo razmatranje dodatnih ovlasti za Vijeće za elektroničke medije.

Ministarstvo kulture i medija zatim je 5. srpnja 2023. dostavilo HND-u radni dokument novog zakona o medijima, koji nije uvažio primjedbe na aktualni Zakon, a koje je HND uputio Ministarstvu 18 mjeseci prije ovog događaja. Primjedbe koje je HND potom uputio Ministarstvu na spomenuti radni dokument brojne su. HND je upozorio na tendenciju legalizacije cenzure kroz odredbu koja omogućava nakladnicima da odbiju objaviti novinarske priloge bez obrazloženja, obavezu novinara da otkrije svoje izvore informacija te sastav Vijeća medijskih stručnjaka; predloženo Vijeće imalo bi prevelik utjecaj privatnih profitnih entiteta marginalizirajući novinare i medijske stručnjake; dodatno, predviđeni „upisnik novinara“ o čijem statusu odlučuje to vijeće, kao i pokušaj države da se uplete u medijsku samoregulaciju izazivaju zabrinutost; ostali problemi uključuju nedostatak definicije i sankcioniranja prikrivenog oglašavanja, odustajanje od poticanja medijskog pluralizma i transparentnosti u korištenju državnih sredstava za medije te dodatnu državnu kontrolu nad strukovnim udrugama novinara.

Glavni urednici i novinari nekih od najutjecajnijih hrvatskih medija, uključujući *Večernji list*, *Jutarnji list*, *Telegram* i *Index*, složili su se s Hrvatskim novinarskim društvom u osudi i odbacivanju prijedloga nacрта Zakona o medijima Ministarstva kulture i medija ističući da je taj dokument stvoren s ciljem uništenja slobodnog novinarstva i financijskog poticanja poslušnosti medija prema vlasti.

Do kraja 2023. godine Ministarstvo se nije očitovalo na primjedbe HND-a i stručne javnosti.

Tijekom 2023. godine nije bilo pokušaja nametanja licenciranja tiskanih i internetskih medija.

— A.2 NEOVISNOST I UČINKOVITOST REGULATORNOG TIJELA

Aktualnim Zakonom o elektroničkim medijima (ZEM) propisani su novi uvjeti za stručnu osposobljenost članova Vijeća za

18 Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o pravu na pristup informacijama, članak 8. Narodne novine 69/22.

elektroničke medije (VEM), ali procedura za njihovo imenovanje ostala je nepromijenjena. Vijeće, sastavljeno od sedam članova, imenuje i razrješava Hrvatski sabor na prijedlog Vlade, s članovima koji mogu biti ponovo imenovani bez ograničenja broja mandata. Mandat troje članova VEM-a bio je istekao 14. siječnja 2023. godine (uključujući zakonski produžetak od šest mjeseci)¹⁹ i unatoč tome, čak osam mjeseci nakon provedenog natječaja za izbor novih triju članova, Vlada je tek početkom veljače poslala svoje prijedloge Saboru; kvalifikacije i identitet 27 kandidata koji su se javili na natječaj potkraj travnja 2022. ostali su nepoznati javnosti jer ih je Vlada proglasila tajnom²⁰.

Iako Vijeće uglavnom djeluje transparentno, postupak imenovanja pod kontrolom parlamentarne većine može značajno utjecati na političku neovisnost regulatora²¹. Anketa koju je proveo Media Daily, u kojoj je sudjelovalo 60 nakladnika, pokazala je da 63,4 posto ispitanika smatra kako VEM nije dovoljno neovisan u svom radu²². Također, važno je napomenuti da tiskani mediji nisu pod nadležnošću VEM-a, što znači da nemaju regulatorno tijelo. Jedina institucija koja može izdati opomene ili mišljenja zbog kršenja novinarskog Kodeksa časti je Novinarsko vijeće časti²³ HND-a.

Dodjela koncesija²⁴ odvija se putem javnih natječaja i taj je postupak reguliran Pravilnikom o sadržaju i načinu objave obavijesti o namjeri dodjele koncesija za pružanje medijskih usluga televizije i radija. VEM nadzire aktivnosti nakladnika, odnosno koncesionara i odgovoran je za izricanje sankcija u slučaju kršenja Zakona o elektroničkim medijima (ZEM). Te se procedure provode uglavnom na pošten i neutralan način, međutim prijašnjih je godina bilo i nekih nepravilnosti: u prvom tromjesečju 2022. godine VEM je jednoglasno u Upisnika pružatelja medijskih usluga unijelo medij čija je primarna svrha promoviranje i reklamiranje poslovanja općina i gradova²⁵. Takvo upisivanje medija koji nije urednički oblikovan nije u skladu sa Zakonom o elektroničkim medijima (ZEM), a objavljivanje nekritičkih propagandnih tekstova suprotno je i Kodeksu časti hrvatskih novinara. Tijekom 2022. godine VEM je izbrisao šest izdavača iz Upisnika, no portali poput Sloboda.hr, Maxportal i Zadardanas i dalje redovito objavljuju sadržaje²⁶.

— A.3 NEOVISNOST I AUTONOMIJA JAVNOG MEDIJSKOG SERVISA

Iako je Zakonom o Hrvatskoj radioteleviziji (HRT)²⁷ formalno zajamčena neovisnost HRT-a, čini se da ta neovisnost u praksi nije osigurana²⁸. Upravu HRT-a imenuje vladajuća većina u Hrvatskom saboru, što je do sada rezultiralo

19 HND, [Istekli svi rokovi, Vijeće za elektroničke medije radi bez tri člana](#), 18.01.2023.

20 Nacional, [Izborom ovih članova HDZ želi eutanizirati rad Vijeća za elektroničke medije](#), 09. 2. 2023.

21 Europska komisija, [Izvešće o vladavini prava za 2023.: Poglavlje za Hrvatsku](#), Luxembourg, 5.7.2022. str. 19.

22 Istraživački tim Media Daily, [Anketa! Većina ispitanika smatra da VEM ne odlučuje samostalno i neovisno o dodjeli radijskih i tv koncesija!](#), 29.3.2022.

23 [Novinarsko vijeće časti](#).

24 Agencija za elektroničke medije, [koncesije](#). Pristupljeno: 10. 2. 2024.

25 Zoran Kovačić, [VEM upisao u registar web portal čija je glavna misija služiti gradovima i općinama u svrhu reklamiranja i promoviranja njihova poslovanja?](#) Media Daily, 12.4.2022.

26 Hina, [VEM izbrisao šest nakladnika, tri portala i dalje su aktivna](#), 19.9.2022.

27 Zakon o Hrvatskoj radioteleviziji. Narodne novine 137/10, 76/12, 78/16, 46/17, 73/17, 94/18.

28 Reporteri bez granica su u svom [izvešću za 2023. godinu](#) ponovno napisali da "Uplitanje države u upravljanje HTV-om i dalje postoji."

političkim imenovanjima i pokušajima utjecaja na program javnog servisa. U protekloj godini održan je i izbor glavnog urednika Informativnog medijskog servisa HRT-a. Natječaj za ovako ključnu poziciju na Hrvatskoj radioteleviziji očito je bio prilagođen određenoj kandidatkinji; javnosti i zaposlenicima nije poznato tko je bio u komisiji koja je vodila natječaj ni koja se metodologija koristila u ocjenjivanju kandidata prema uvjetima natječaja; također, nema informacija o broju prijavljenih kandidata, koliko ih je zadovoljilo uvjete te zašto je Katarina Periša Čakarun, koja je reizabrana, jedina kandidatkinja koja ispunjava sve tražene uvjete²⁹.

HRT osigurava financiranje putem radiotelevizijske pristojbe, koju plaćaju svi građani, a čiji godišnji prihod iznosi otprilike 1,2³⁰ milijarde kuna³¹. Taj izvor financiranja trebao bi pružati temelj za financijsku neovisnost i stabilnost rada javnog medijskog servisa. Ravnatelj HRT-a Robert Šveb rekao je, međutim, na tribini „Kakva je budućnost HRT-a?“³² održanoj u Zagrebu u Novinarskom domu 2. studenog 2023. kako na HRT-u „prihodi uskoro možda neće moći pokrivati rashode“. Iz Ministarstva kulture i medija najavljeno je kako će HRT iz državnog proračuna u 2024. godini dobiti 18,39 milijuna eura³³, bez kojih bi bio u minusu 16,9 milijuna eura³⁴. Vlada ovo sufinanciranje objašnjava time da mjesečnu pristojbu za svaku godinu određuje Nadzorni odbor HRT-a svojom odlukom, uz prethodno odobrenje Vijeća za elektroničke medije te da je ta pristojba od 2010. godine nepromijenjena i iznosi 10,62 eura, a trebala bi biti 16,88 eura³⁵. Unatoč tome, novinari su otkrili razne nepravilnosti u financijskom poslovanju HRT-a³⁶.

HRT ima dva nadzorna tijela: Nadzorni odbor i Programsko vijeće. Nadzorni odbor sastavljen je od pet članova: četiri člana imenuje Hrvatski sabor, dok jedan predstavlja zaposlenike HRT-a. To je tijelo zaduženo za nadzor poslovanja HRT-a i osiguravanje usklađenosti sa Zakonom o HRT-u³⁷. Programsko vijeće ima 11 članova, devet ih bira Sabor putem javnog poziva, dok dvoje biraju zaposlenici HRT-a. Tijelo ima ulogu zastupanja i zaštite interesa javnosti kroz nadzor i unaprjeđenje programa, uključujući radijski, audiovizualni i ostale multimedijske usluge. U teoriji, Programsko bi vijeće trebalo održavati konzultacije s građanskim sektorom kako bi bolje razumjelo potrebe i interese građana i društva u cjelini. U praksi, međutim, izgleda da to baš i nije tako. Uvidom u zapisnike Programskog vijeća HRT-a vidi se da to vijeće tijekom cijele 2023. godine nije obavljalo konzultacije s građanskim sektorom. Također, na stranici Programskog vijeća nema izvještaja za 2023. godinu, dok su izvještaji za ostale godine tu, kao i plan za 2024.³⁸

29 HND, [Izbor Periša Čakarun još jedan čavao u lijes profesionalizma i medijskim slobodama na HRT-u](#), 28. 7. 2023.

30 Oko 159 hiljada eura prema fiksnom tečaju konverzije kune u euro koji iznosi 1euro = 7,53450 kuna. <https://euro.hr/> Pristupljeno 12. 2. 2024.

31 Ilko Čimić, [Uhićenja potvrdila: Prvo nas reketare, a onda time plaćaju HDZ-ov kriminal](#), Index.hr, 29.5.2020.

32 HND, Izvještaj s tribine „Kakva je budućnost HRT-a?“ Pristupljeno: 2.11.2023.

33 Telegram, [Telegramu je upravo potvrđeno: Vlada će 2024. HRT-u dati dodatnih 18,3 milijuna eura](#), 15.12.2023.

34 Nacional, [Vlada HRT-u daje dodatnih 18,3 milijuna eura, Dalija Orešković: "Nikada nismo imali ovakvu razinu zarobljenosti države"](#), 15.12.2023.

35 [Prijedlog zaključka o potpisivanju Prijedloga aneksa Ugovora između Hrvatske radiotelevizije i Vlade Republike Hrvatske](#) za razdoblje od 1. siječnja 2023. do 31. prosinca 2027. Pristupljeno: 12. 2. 2024.

36 Telegram, [Vlada daje 18 milijuna eura HRT-u jer im fali novca. A ovo su svi skandali sa suludim trošenjem koje smo u par tjedana otkrili](#), 16.12. 2023.

37 Zakon o Hrvatskoj radioteleviziji. Narodne novine 137/10, 76/12, 78/16, 46/17, 73/17, 94/18.

38 [Programsko vijeće HRT-a](#), Pristupljeno: 12. 2. 2024.

— A.4 FINANCIJSKA PODRŠKA KVALITETNOM NOVINARSTVU I MEDIJSKIM SADRŽAJIMA OD JAVNOG INTERESA

Većina tiskanih medija u zadnjih 10 godina ima koristi od smanjenog PDV-a. Novine koje izlaze svakodnevno i koje izdaje novinski nakladnik sa statusom medija oporezuju se stopom od 5 %, dok se ostale novine i časopisi koje takav nakladnik izdaje oporezuju stopom od 13 %. Izravne subvencije tiskanim medijima službeno ne postoje.

Fond za poticanje pluralizma i raznovrsnosti elektroničkih medija, kojim upravlja Agencija za elektroničke medije, jedan je od izvora financiranja medija. Zakonom o Hrvatskoj radioteleviziji osigurava se financiranje ovog Fonda putem tri posto prihoda od radiotelevizijske pristojbe. Svake godine sredstva se dodjeljuju putem javnog natječaja, no pojedini nakladnici osporavaju pravednost i ispravnost tog postupka³⁹. Iako Zakon o medijima⁴⁰ propisuje godišnje javne natječaje za subvencije medijima putem Ministarstva kulture i medija, država ne izvršava tu obavezu.

Mediji na jezicima nacionalnih manjina uglavnom se financiraju kroz natječaje Savjeta za nacionalne manjine. Različita tijela nacionalnih manjina, udruge te sami pripadnici manjina imaju pravo na medijske aktivnosti kako bi se osiguralo informiranje na njihovom materinskom jeziku, uz podršku državnih, regionalnih i lokalnih proračuna za sufinanciranje radijskih i televizijskih programa namijenjenih tim manjinama. Na primjer, Savjet za nacionalne manjine je u 2023. godini financirao 70 programa informiranja⁴¹, dok Agencija za elektroničke medije putem Fonda za poticanje pluralizma i raznovrsnosti elektroničkih medija dodjeljuje sredstva pružateljima medijskih usluga za programe usmjerene nacionalnim manjinama. Također, prema Ustavnom zakonu o pravima nacionalnih manjina, pripadnicima manjina zajamčena je zastupljenost u programu Hrvatske radiotelevizije prema ugovoru između HRT-a i Vlade Republike Hrvatske.

— A.5 DRŽAVNO OGLAŠAVANJE U PRIVATNOM MEDIJSKOM SEKTORU

U Hrvatskoj postoji praksa državnog oglašavanja. Oglašavanje je regulirano zakonima no još ne postoje jasni i pravedni kriteriji za distribuciju državnih oglasa medijima.

Državne institucije obično su transparentne i objavljuju informacije o sredstvima dodijeljenim medijima, no to često obuhvaća samo dio novca koji dolazi iz državne riznice. Javna i državna poduzeća također dodjeljuju sredstva medijima, ali ti podaci nisu uvijek transparentni i dostupni javnosti⁴² zbog naznake da su poslovna tajna. Marketinške agencije koje posreduju u dodjeli sredstava također često ne objavljuju

39 U anketi koju je proveo [Media Daily](#), a na koju je odgovorilo 60 nakladnika, na pitanje je li VEM pravilno i pravedno ocjenjuje prijave na ovaj Fond, 36,7 posto ispitanika smatra da ne, dok 16,7 posto smatra da ih VEM ponekad „zakine” u svojoj procjeni. Objavljeno 29.3.2022.

40 Članak 5 ZOM-a.

41 Savjet za nacionalne manjine, Odluka o rasporedu sredstava koja se u Državnom proračunu Republike Hrvatske osiguravaju za potrebe nacionalnih manjina u 2023, [Narodne novine 42/2023](#).

42 Saša Paparella, Oriana Ivković Novokmet i Melisa Skender, [Državno financiranje bez jasnih kriterija – Alat za cenzuriranje medija?](#) GONG, 2022..

te informacije. Neki lokalni mediji mogu dobiti „pomoć u naravi“, poput pokrića troškova struje ili korištenja prostora, što se ne evidentira kao javna potpora, čineći te prakse nejasnima⁴³. Prema istraživanju Gonga provedenom 2021. godine, čini se da nekim medijima ide na ruku više nego drugima kada je riječ o državnom oglašavanju⁴⁴. Također, za 2023. godinu primjećuje se nedostatak transparentnosti Vlade i ministarstava u vezi s iznosima dodijeljenim medijima kroz oglase, što može ugroziti autonomiju uređivačke politike mnogih medija. Prema ZEM-u,⁴⁵ tijela javne vlasti trebaju trošiti 15 % svog marketinškog budžeta u lokalnim medijima, no ti su podaci nepotpuni jer većina javnih tijela ne dostavlja tražene informacije, što se reflektira u godišnjim izvještajima VEM-a.

Potkraj 2023. godine novinar lokalne televizije Mreža TV⁴⁶ optužio je savjetnika u Ministarstvu gospodarstva Juricu Lovrinčevića da je dogovarao isplate državnih sredstava kroz odabrane marketinške agencije radi promocije političkih interesa. Zbog optužbi je Državo odvjetništvo Republike Hrvatske pokrenulo istragu (DORH), ministrov savjetnik je smijenjen, a ministar gospodarstva Davor Filipović podnio je ostavku. Zbog tog je slučaja pokrenuta i javna diskusija o povezanosti oglašavanja ministarstava i državnih institucija s afirmativnim tekstovima u medijima u kojoj se navodilo mnogo više sumnjivih slučajeva od spomenutog iz Ministarstva gospodarstva, ali nadležne državne institucije nisu bile zainteresirane za rasvjetljavanje širine problema.

— A.6 ZAKONSKE ODREDBE KOJE SE ODNOSU NA KLEVETU I NJIHOVA PRIMJENA NE IZAZIVAJU EFEKT ZASTRAŠIVANJA KOD NOVINARA I MEDIJA

Kazneni zakon zadržava odredbe o kaznenim djelima klevete i uvrede kao napade na čast i ugled. Često se te odredbe zloupotrebljavaju kako bi se ušutkali kritički mediji i novinari, bez obzira na točnost i provjerenost informacija objavljenih u javnom interesu. Zakon ne razlikuje postupanje prema dužnosnicima i novinarima, no u slučaju kaznenog djela uvrede isključuje se protupravnost ako je djelo počinjeno u novinarskom poslu. Propisane sankcije često nisu u skladu s težinom djela. Eventualni sporovi koji se odnose na novinarsko izvještavanje mogu se rješavati u građanskom postupku, dok bi kazneno pravo trebalo biti rezervirano samo za najozbiljnije slučajeve.

Klevetu je u pravilu teško dokazati, ali postoji puno tužbi koje se odnose na uvredu, međutim o njihovom točnom broju te o tome tko ih podiže nemamo podataka. Prema HND-ovoj zadnjoj anketi⁴⁷, u Hrvatskoj su bile aktivne najmanje 752 tužbe (što uključuje i građanske i kaznene postupke) protiv medija i novinara teške 4,1 milijun eura⁴⁸. Među tim tužbama 40 ih je koje su pokrenule osobe iz sustava pravosuđa, a čak 88 koje su podigle osobe iz političkog života ili osobe koje obnašaju vlast.

43 Saša Paparella, [\(Ne\)transparentno financiranje i \(ne\)ovisno novinarstvo](#), HND, 4.1.2017..

44 GONG, [Državno oglašavanje – milijuni iz proračuna i državnih tvrtki slijevaju se u birane medije](#), 29.12.2021.

45 Zakon o elektroničkim medijima. Narodne novine 111/21, članak 38.

46 Večernji List, [TV Mreža o aferi savjetnik: Mi smo tu iskorišteni. Postoji rat dviju strana, jedna je našla trulu jabuku](#), 14.12.2023.

47 HND: [Aktivne najmanje 752 tužbe teške 4,1 milijun eura, a u 1333 presuđena predmeta – 40 posto je bio čisti SLAPP](#), 24.5.2024.

48 Na anketu je odgovorio 21 medij od kojih 4 nema ni jednu tužbu, što znači da se ove brojke odnose na 17 medija iz Hrvatske.

Dosuđeni iznosi kazni i/ili odšteta (naknada štete) značajno utječu na novinare, posebno kada su suočeni s dvostrukim tužbama. Taj „zamrzavajući“ efekt na njih može utjecati na razne načine, ovisno o psihološkom profilu, podršci medija u kojem rade, trajanju sudskog procesa i visini kazne. Jačina utjecaja varira: neki novinari nastavljaju raditi u istom tonu, dok druge takve presude mogu odvratiti od kritičkog novinarstva⁴⁹.

— A.7 OSTALI ZAKONI PRIMJENJUJU SE OBJEKTIVNO I OMOGUĆAVAJU NOVINARIMA I OSTALIM MEDIJSKIM DJELATNICIMA DA RADE SLOBODNO I SIGURNO

U Hrvatskoj strateške tužbe protiv javnog sudjelovanja (SLAPP) još nisu definirane zakonski, a novinari nemaju adekvatnu zaštitu od takvih pritisaka. Ministarstvo kulture i medija je 2021. godine formiralo Stručnu radnu skupinu⁵⁰ s ciljem oblikovanja politike za suzbijanje SLAPP-a u koju su uključeni predstavnici raznih institucija i strukovnih udruga. Ta je radna skupina do sada održala nekoliko sastanaka i nekoliko radionica za suce i novinare. Iako novinari imaju pristup pravnoj pomoći putem HND-ova Centra za zaštitu slobode izražavanja i odvjetnika medijskih kuća, nedostatak definicije SLAPP-a i njihove kategorizacije predstavljaju izazov u prikupljanju službenih podataka o njihovoj učestalosti i utjecaju na novinarski rad.

Protiv novinara se nerijetko pokreću postupci prema Kaznenom zakonu, posebno za uvredu, koje često iniciraju visoki dužnosnici poput političara i sudaca. Također, pokreću se slučajevi na temelju Zakona o obveznim odnosima i Zakona o medijima, koji se odnose na naknadu štete za povredu osobnih prava kao što su čast, ugled i dostojanstvo. Nadalje, postoje i postupci prema Zakonu o prekršajima protiv javnog reda i mira te se prijave podnose Agenciji za zaštitu osobnih podataka i Agenciji za elektroničke medije zbog navodnih povreda zaštite osobnih podataka i govora mržnje. Tijekom 2023. godine najavljene su izmjene Kaznenog zakona koje bi ozbiljno mogle ugroziti novinarsko izvještavanje. Nakon što su se početkom 2023. godine u istrazi protiv bivše ministricе Gabrijele Žalac u njezinim prepiskama pojavili inicijali „AP“, javnost je počela sumnjati da su ti inicijali povezani s predsjednikom Vlade; premijer Andrej Plenković je nakon toga najavio izmjene Zakona o kaznenom postupku i Kaznenog zakona kako bi spriječio nekontrolirano, namjerno, politički motivirano i selektivno iznošenje informacija iz službenih spisa, što je u javnosti nazvano „Lex AP“. Hrvatsko novinarsko društvo kritiziralo je te izmjene nazvavši ih „zakonom opasnih namjera“ jer smatra da takve promjene izravno ciljaju na zaštitu političkih zloupotreba na štetu javnog interesa i slobode medija⁵¹. Kazneni zakon i Zakon o kaznenom postupku ključni su zakoni koji daju državnim tijelima snažne ovlasti te su od vitalne važnosti za vladavinu prava u svakoj državi, posebno zbog dnevno-političkih događaja i moguće političke korupcije.

49 Intervjui s 20 novinara i novinarki, u siječnju 2024. provela Monika Kutri.

50 Ministarstvo kulture i medija, [Radna skupina za oblikovanje politike suzbijanja SLAPP tužbi](#), Pristupljeno 14. 2. 2024.

51 HND, [Koje će biti posljedice uvođenja članka 307.a Kaznenog zakona za društvo ili zašto novinari prosvjeduju?](#), 30.1.2024.

Prema našim saznanjima u 2023. godini nije bilo takvih tužbi, ali postoje tužbe iz prethodnih godina.

— A.8 POVJERLJIVOST NOVINARSKIH IZVORA ZAJAMČENA JE ZAKONOM I VLASTI TO POŠTUJU

Novinar nije obavezan otkriti izvor informacija prema zakonu, osim ako bi to otkrivanje izvora bilo od većeg javnog interesa nego zaštita izvora. U praksi, te se odredbe uglavnom poštuju.

U protekloj godini nije bilo sankcija protiv novinara koji su odbili otkriti identitet svojih izvora. Pritisци za otkrivanje izvora postoje, osobito unutar medijskih organizacija (između izdavača/menadžmenta, glavnih urednika i novinara), ali novinari rijetko govore o tim pritiscima pa je teško utvrditi njihovu učestalost i broj. Predsjednik Vlade Andrej Plenković najavio je, međutim, izmjene Kaznenog zakona i Zakona o kaznenom postupku zbog „curenja informacija iz spisa“, koje čine „političke probleme“⁵². Donošenje zakona koji sankcionira takve stvari moglo bi ozbiljno ugroziti izvore, zviždače, ali i same novinare.

Novinari se općenito osjećaju slobodno komunicirati s izvorima⁵³. Pojedini novinari naglašavaju, međutim, da ih se često prepoznaje u javnosti te se nerijetko događa da ljudi, kada ih, na primjer, vide na kavi u nekom malom mjestu s nekom osobom, najčešće zaključuju kako nije posrijedi privatni kontakt, nego razgovor novinara s izvorom ili zviždačem. Zbog toga se takvi susreti svode na minimum i komunikacija se bira pažljivo da bi se zaštitio izvor.

— A.9 NOVINARI SU SLOBODNI BAVITI SE SVOJOM PROFESIJOM I OSNIVATI, UČLANJIVATI SE I SUDJELOVATI U RADU NOVINARSKIH UDRUGA

U Hrvatskoj novinarima nije potrebna dozvola za obavljanje novinarskog posla, a u zadnje vrijeme nije bilo pokušaja za uvođenje licenciranja. U spomenutom radnom dokumentu novog zakona o medijima spominje se, međutim, uvođenje upisnika novinara i fotoreportera. HND je u svom odgovoru na taj dokument izrazio uvjerenje kako je riječ o nastojanju da se novinari podvrgnu državnoj kontroli, čime bi se ugrozila njihova neovisnost o političkim utjecajima i utjecajima ostalih moćnika⁵⁴.

Novinari najčešće nemaju problem dokazati da su novinari jer uglavnom posjeduju press-iskaznicu matične redakcije ili HND-a. Međutim tijekom 2023. godine bilo je arbitrarnih postupanja po ovom pitanju. Ured predsjednika Republike uskratio je novinaru Krešimiru Žabecu iz *Jutarnjeg lista* akreditaciju za konferenciju za novinare koju je sazvao predsjednik Zoran Milanović u povodu (ne) imenovanja ravnatelja Vojne sigurnosno obavještajne agencije (VSOA). Prvi je to put da je novinaru, bez ikakva objašnjenja, onemogućeno obavljanje njegova posla⁵⁵.

52 [HND pučkoj pravobraniteljici uputio pritužbu na najavu premijera Plenkovića](#), 14. 2. 2024.

53 Intervju s 20 novinara i novinarki, u siječnju 2024. provela Monika Kutri

54 HND, [Radni dokument novog Zakona o medijima neprihvatljiv](#), 20.7.2023.

55 HND, [Ured predsjednika republike odbio izdati akreditaciju novinaru Jutarnjeg lista](#), 4.7.2023.

Tijekom 2023. godine nije bilo otvorenih pritisaka i prepreka da se novinari učlanjuju u novinarske udruge, no iz godine u godinu novinari u intervjuima i fokus-grupama često spominju da pojedini vlasnici medija i nakladnici ne gledaju blagonaklono na učlanjivanje u udruge, pogotovo u sindikate, jer to smatraju vrstom pobune. U Hrvatskoj ne postoji nijedna relevantna udruga čiji rad ozbiljno ugrožava reprezentativnost i poziciju HND-a i SNH-a.

— A.10 PRAVO NA PRISTUP SLUŽBENIM DOKUMENTIMA I INFORMACIJAMA

Novinari⁵⁶ često slijede sve procedure, no vlasti često otežavaju pristup informacijama, vrlo često kršeći zakon i ne pružajući informacije na vrijeme. Čak i kada odgovore brzo, često se odugovlači čim se situacija smatra ozbiljnijom. Sve je izrazitiji problem „odgovora“ u kojem zapravo nema odgovora na postavljena pitanja. Odnosno, iz državnih institucija se na novinarski upit šalje pisani dopis s načelnim stavovima u kojem nema odgovora na postavljena pitanja. Nedostaje sustav, kriteriji su nejasni, a sve se svodi na improvizaciju i osobne kontakte. Zakašnjela informacija često postaje neupotrebljiva, što je glavni problem. Iako neki novinari imaju lakši pristup informacijama zbog utjecaja njihovih medija, to nije uvijek pravilo. Novinari koriste različite metode, pozivaju se na zakon, postavljaju rokove za odgovor putem e-pošte i slično. Iako neke institucije pravodobno pružaju informacije, osjetljivije informacije često su teže dostupne.

Gotovo svi intervjuirani novinari i novinarke rekli su da Vlada i ministarstva nemaju nediskriminirajuće i poštene odnose s medijima te da imaju medije koje preferiraju⁵⁷.

Svi intervjuirani novinari i novinarke⁵⁸ rekli su da to umnogome ovisi o kojem je sudu riječ, o kojem postupku na sudu te da nema ujednačene prakse kad se govori općenito o pravosudnom sustavu. S nekim sudovima imaju odličnu suradnju dok od drugih gotovo nikad ne dobivaju na vrijeme potrebne informacije.

Sabor je pristupačan javnosti, ali novinari koji žele izvještavati iz njega moraju imati akreditaciju. Sjednice Sabora prenose se uživo na Saborskoj televiziji, 4. programu Hrvatske televizije, saborskim mrežnim stranicama te na saborskom YouTube kanalu.

56 Intervjue s 20 novinara i novinarki, u siječnju 2024. provela Monika Kutri.

57 Intervjue s 20 novinara i novinarki, u siječnju 2024. provela Monika Kutri.

58 Intervjue s 20 novinara i novinarki, u siječnju 2024. provela Monika Kutri.

B. POLOŽAJ NOVINARA U REDAKCIJAMA

— B.1 POSAO NOVINARA JE STABILAN I ZAŠTIĆENI SU NA RADNOM MJESTU

Novinari koji su u radnom odnosu u medijima prema Zakonu o radu⁵⁹ moraju imati potpisane ugovore o radu, na neodređeno vrijeme ili na određeno u najduljem trajanju od tri godine. I dalje, međutim, postoji velik broj slobodnih novinara, odnosno *freelancera*, koji samim time što nisu u radnom odnosu nemaju ni osigurana radna prava.

Svi oni koji su zaposleni u mediju imaju potpisan ugovor o radu. Mediji, međutim, angažiraju i druge vanjske suradnike, koji nemaju ugovore o radu, nego surađuju u medijima na temelju autorskih i drugih ugovora. Na primjer, veliki mediji najčešće zapošljavaju novinare i druge radnike putem ugovora o radu, što je u skladu sa Zakonom o radu. S druge strane, različiti portali i drugi digitalni mediji uglavnom angažiraju honorarne suradnike, a rjeđe zapošljavaju na temelju ugovora o radu⁶⁰.

Uvjeti rada novinara razlikuju se od medija do medija. Ovisno o veličini, vrsti i profitu koji medij ubire razlikuju se i uvjeti, odnosno vrste problema s kojima se novinari susreću u svojim redakcijama. Najveći problemi koje su istaknuli pojedini novinari neprofitnih medija su financije, dok novinari drugih medija spominju „lošu atmosferu na poslu“ i „lošu tehničku opremljenost“. Također, jedan od problema koji su istaknuli pojedini novinari HRT-a je taj što smatraju da zbog toga što ne pristaju na kršenje etičkoga kodeksa bivaju maknuti iz *prime time*-programa te im se daje da se bave „sporednim“ stvarima.

Novinarske plaće također su vrlo raznolike. Prema istraživanju Media dailyja⁶¹, koji je istraživanje temeljio na prosječnim neto plaćama u 196 hrvatskih medija (123 radijske postaje, 23 televizije i 50 tiskanih/*online*-medija) za 2021. i 2022. godinu, najveća neto prosječna plaća iznosi 3107 eura, dok je najmanja 279 eura, što je ispod zakonski dopuštene minimalne plaće. Zanimljivo je da su najviše plaćeni novinari *Hrvatskog tjednika*, koji ima tri zaposlena s prosječnom plaćom koja je u 2022. godini iznosila 3224 eura; ovaj je tjednik više puta dobivao negativno mišljenje Novinarskog vijeća časti zbog kršenja Kodeksa časti hrvatskih novinara, odnosno univerzalnih novinarskih i etičkih načela.

Novinari zaposleni u medijima najčešće su redovito plaćeni. Jedan od primjera loše prakse je *Glas Slavonije*, koji je do sredine 2023. neredovito isplaćivao plaće svojim zaposlenicima, ali se situacija sredinom 2023. normalizirala te su plaće sada redovite⁶². Također, prema istraživanjima *Telegrama*, studenti zaposleni na HRT-u putem studentskih ugovora tijekom 2023.

59 Zakon o radu. Narodne novine 93/14, 127/17, 98/19, 151/22, 46/23, 64/23.

60 Za potrebe ovog istraživanja podaci dobiveni od Sindikata novinara Hrvatske.

61 Media Daily, [Koliko su plaće zaposlenih u medijima](#) 7, 6.10.2023.

62 Sindikat grafičara i medija, [Napokon redovna plaća radnicima Glasa Slavonije](#), Pristupljeno: . 3. 2024.

godine nisu dobivali redovito svoje honorare⁶³, a onima koji su ukazivali na tu nepravilnost nisu produljeni ugovori⁶⁴.

Sindikati postoje u privatnim medijima i Sindikat novinara Hrvatske ima svoje podružnice u 23 medija u Hrvatskoj. Samim time što u nekim medijima postoje podružnice Sindikata, moglo bi se reći da vlasnici podržavaju sindikalno članstvo, međutim sindikalni predstavnici imaju dojam da se sindikalno članstvo percipira kao oblik pobune ili prosvjeda. Na razini cijele Hrvatske kolektivni ugovori postoje u samo tri medija od kojih je jedan privatni medij⁶⁵.

— B.2 UREDNIČKA NEOVISNOST U PRIVATNIM MEDIJIMA

Prema Zakonu o medijima (članak 26.)⁶⁶, privatni mediji u obavezi su imati statut medija, kojim se uređuju odnosi između nakladnika, glavnog urednika i novinara te se definiraju njihova međusobna prava i obaveze. Ovi statuti istodobno čine uvjet za one medije koji žele koristiti razne oblike državnih ili javnih potpora, poput sredstava iz Fonda za poticanje pluralizma i raznolikosti elektroničkih medija. Svi elektronički mediji navedeni u Upisniku elektroničkih medija pri Agenciji za elektroničke medije obavezni su posjedovati statut medija. Slično tome, redakcijski statut nužan je i za tiskane medije koji žele ostvariti pravo na smanjenje PDV-a na tisak. Unatoč važnosti statuta, važno je napomenuti da trenutno ne postoje sankcije za nepoštivanje odredaba statuta, što otvara mogućnost kršenja različitih pravila.

Redakcije privatnih medija uglavnom nemaju svoje interne etičke kodekse, nego se najčešće pridržavaju Kodeksa časti hrvatskih novinara⁶⁷. Jedini javno dostupan Etički kodeks privatnih medija do kojeg se uspjelo doći ovim istraživanjem je Etički kodeks *Večernjeg lista* iz 2006. godine⁶⁸. Novinarsko vijeće časti, kao jedino tijelo samoregulacije medijskog prostora u Hrvatskoj, djeluje unutar HND-a od njegova osnutka 1910. godine i odgovorno je za nadzor provedbe Kodeksa časti hrvatskih novinara. Sve prijave koje ukazuju na moguće kršenje Kodeksa časti mogu se uputiti Novinarskom vijeću časti, koje na temelju njih donosi zaključke. Broj i učestalost prijava govori o ne baš najboljoj praksi poštivanja etičkih načela u Hrvatskoj, što se može vidjeti i u izvještaju o radu u četverogodišnjem mandatu posljednjeg saziva Vijeća časti⁶⁹. Iako odluke Vijeća časti nemaju pravnu težinu poput sudske presude, sudovi često uzimaju u obzir te odluke smatrajući ih relevantnim izvorom informacija.

U uredničkoj ulozi nalazi se ključna veza između novinara i vlasnika medija te stoga i oglašivača, koji predstavljaju izvor

63 Telegram, [Telegram doznaje: uz sav novac koji dobiva, HRT nije u stanju platiti studente. Još nisu dobili honorare za prosinac](#), 2.2.2023.

64 Telegram, [Uz sav novac koji dobiva, HRT studentima uporno ne isplaćuje honorare u zakonskom roku. Oni koji se pobune, ostanu bez posla](#), 28.10. 2023.

65 Na upit za potrebe ovog istraživanja podaci o broju sindikalnih podružnica i kolektivnih ugovora dobiveni od SNH putem e-maila 12. 1. 2024.

66 Zakon o medijima. Narodne novine 59/04, 84/11, 81/13.

67 [Kodeks časti hrvatskih novinara](#). Pristupljeno: 3. 3. 2024.

68 [Etički kodeks](#) Večernjeg lista. Pristupljeno: 3. 3. 2024.

69 [Izvještaj o radu Novinarskog vijeća časti svibanj 2019.](#) – ožujak 2023.

financiranja, čime se otvara prostor za moguće pritiske⁷⁰. Intervjuirani novinari su na pitanje o eventualnim pritiscima od vlasnika ili menadžera odgovarali raznovrsno: oni koji kažu da imaju dobre urednike ističu kako takvi pritisci rijetko dopiru do njih jer urednici preuzimaju odgovornost za rješavanje problema na svoj način, dok drugima urednici neizravno skreću pažnju na teme koje bi mogle biti nepoželjne za obradu. Većina se slaže da najveći pritisci dolaze od oglašivača, što potvrđuju i neka od prijašnjih istraživanja.

— B.3 UREDNIČKA NEOVISNOST U JAVNOM MEDIJSKOM SERVISU

Hrvatska radiotelevizija ima implementiran Etički kodeks namijenjen novinarima i kreativnom osoblju javnog medijskog servisa. Također, unutar HRT-a djeluje Etičko povjerenstvo, koje je ovlašteno iznositi svoja mišljenja u vezi s eventualnim kršenima Kodeksa. Intervjuirani novinari/ke⁷¹ kažu, međutim, kako je problem u sastavu Etičkog povjerenstva, odnosno da su predstavnice u Etičkom povjerenstvu dvije urednice informativnog programa, koje predlaže urednik ili rukovoditelj informativnog programa; to znači da glavni urednici određenih dijelova predlažu svoje članove, svoje kandidate, koji su pritom njihovi najbliži suradnici. Intervjuirani kažu kako se pridržavaju ovih pravila ali da ih se mnogi ne pridržavaju.

Pravilnik o unutarnjem ustroju HRT-a iz 2015. godine⁷², koji trenutno nije dostupan na novoj web-stranici HRT-a (može se pronaći jedino na arhiviranom webu), dokument je iz kojeg nije lako razabrati razinu odgovornosti određenih osoba na funkcijama. Na poziciju urednika najviše utječe glavni ravnatelj HRT-a. Iako bi statut⁷³ mogao omogućiti novinarima da sudjeluju u izboru urednika, trenutni statut javnog medijskog servisa ne obavezuje novinare da sudjeluju u glasanju o izboru urednika. Intervjuirani novinari/ke⁷⁴ kažu da se pravila propisana zakonom najčešće ne poštuju.

U izvještaju Reportera bez granica stoji da „uplitanje države u upravljanje HTV-om i dalje postoji”⁷⁵. Intervjuirani novinari/ke⁷⁶ kažu kako Vlada ima utjecaj na HRT i da pritisci postoje, ali i da to ne mora nužno činiti Vlada, nego umjesto nje rade oni koji su postavljeni na vodeće pozicije: „Oni znaju da ako neće raditi onako kako će se Vladi program sviđati, onda više neće biti na svojim pozicijama.” Pojedini/e intervjuirani/e⁷⁷ kažu da je dovoljno promatrati konferencije za novinare koje organizira vlast: novinari HRT-a nikad neće postaviti provokativno pitanje.

70 Gong, [Tko sve pritišće novinare i novinarke: od političara do oglašivača](#). 15.12.2023.

71 Intervjui s 5 novinara/ki s HRT-a u periodu između 10. i 22. siječnja provela Monika Kutri.

72 [Pravilnik o unutarnjem ustroju HRT-a](#). Pristupljeno 10. 3. 2024.

73 [Statut HRT-a](#). Pristupljeno 10. 3. 2024.

74 Intervjui s 5 novinara/ki s HRT-a u periodu između 10. i 22. siječnja provela Monika Kutri.

75 [Reporteri bez granica – Hrvatska](#). Pristupljeno 10.3.2024.

76 Intervjui s 5 novinara/ki s HRT-a u periodu između 10. i 22. siječnja provela Monika Kutri.

77 Ibid.

— B.4 UREDNIČKA NEOVISNOST U NEPROFITNIM MEDIJIMA

U Hrvatskoj na dan 31. 12. 2023. nije bilo aktivnih neprofitnih medijskih usluga televizije, dok je medijskih usluga radija bilo 16, medijskih usluga elektroničkih publikacija 143, medijskih usluga putem satelita, kabela i interneta 19 (16 audio i 3 audiovizualnih) i 3 medijske usluge na zahtjev – audiovizualne⁷⁸.

Neprofitne medije u Hrvatskoj karakteriziraju iznimno male redakcije u kojima zaposlenici obavljaju razne zadatke. Iako svi ozbiljni neprofitni mediji imaju svoje redakcijske statute, vlastite etičke kodekse obično ne posjeduju te se na njih primjenjuje Kodeks časti hrvatskih novinara.

I dalje se najčešći oblik pritiska na neprofitne medije očituje kroz uskraćivanje financijske podrške. U Hrvatskoj nedostaje kultura građanskih donacija za rad medija pa su oni često ovisni o projektima i sredstvima koja pružaju lokalne i regionalne samouprave te država. Takvih sredstava ima, ali se novinari neprofitnih medija moraju posvetiti upravljanju projektima više nego samom novinarstvu kako bi pristupili tim sredstvima, što postavlja pitanje održivosti takvih medija. Drugi česti oblik pritiska na ove medije i dalje su SLAPP-tužbe, koje ne opadaju u Hrvatskoj. Takve tužbe dovode neprofitne medije do granice egzistencije s obzirom na ograničene financijske sposobnosti za angažman odvjetnika i nesrazmjerno visoke odštetne zahtjeve⁷⁹.

— B.5 SLOBODA NOVINARA U PROCESU PROIZVODNJE VIJESTI

U provedenoj anketi među članovima Hrvatskog novinarskog društva (HND) 74,7% ispitanika izjavilo je da većim dijelom ili potpuno uživa slobodu u izboru tema koje obrađuju. Što se tiče odlučivanja o naglašavanju određenih aspekata priče, 79,6% ispitanika je izjavilo da većim dijelom ili potpuno imaju slobodu u toj odluci⁸⁰.

Rezultati analize intervjua i ankete ukazuju na to da su osobna uvjerenja i novinarska etika najznačajniji faktori koji utječu na novinare.

Novinari rijetko prijavljuju slučajeve cenzure, pri čemu neki nisu upoznati s postupcima prijave, a drugima se ne da prolaziti kroz sve formalnosti. Neki od intervjuiranih novinara tvrde da postoje slučajevi cenzure, s oštrim nadzorom i povremenim zabranama postavljanja određenih pitanja na konferencijama za medije, što im nalaže uredništvo. Rezultati istraživanja koje je proveo GONG⁸¹ ukazuju na prisutnost

⁷⁸ Podatak dobiven od Agencije za elektroničke medije za potrebe ovog istraživanja, 25. 1 2024. putem e-maila.

⁷⁹ Intervju s novinarima/kama neprofitnih medija:

Intervju 6. s novinaricom neprofitnog medija, 15. siječnja 2024. provela Monika Kutri

Intervju 7. s novinaricom neprofitnog medija, 15. siječnja 2024. provela Monika Kutri

Intervju 8. s novinaricom neprofitnog medija, 17. siječnja 2024. provela Monika Kutri

Intervju 9. s novinaricom neprofitnog medija, 17. siječnja 2024. provela Monika Kutri

Intervju 10. s novinarom neprofitnog medija, 17. siječnja 2024. provela Monika Kutri

Intervju 14. s novinarom neprofitnog medija, 22. siječnja 2024. provela Monika Kutri

⁸⁰ Anketa HND-a provedena u siječnju 2024. na uzorku od 162 ispitanika članova HND-a.

⁸¹ Gong, [Tko sve pritišće novinare i novinarke: od političara do oglašivača](#), 15.12. 2024.

cenzure u medijskom prostoru Hrvatske, uz isticanje sve učestalijih mehanizama unutarredakcijske kontrole informacija. Novinari različito reagiraju na upit jesu li podlegli autocenzuri: neki kažu da jesu jer im se ne da da se bore s „višim silama“, dok su drugi ustrajni u tome da ne podliježu autocenzuri; novinari zaključuju da to umnogome ovisi i o zaštiti koju im pruža urednik, redakcija ili medij u kojem rade.

— B.6 RADNI POLOŽAJ NOVINARKI

Novinarke najčešće rade pod istim uvjetima kao njihovi muški kolege, a zaposlenje putem ugovora o radu obično nije uvjetovano spolom. HRT je tijekom 2023. godine objavio Plan djelovanja HRT-a za promicanje i uspostavljanje ravnopravnosti spolova za razdoblje 2023-2027⁸² u kojem se vidi da umnogome postoji ravnopravnost spolova. Ono što, međutim, ne stoji u ovom planu i izvješću je izgled i dob novinarki na temelju čega je HRT već diskriminatorno postupao, a na što je pravobraniteljica za ravnopravnost spolova reagirala⁸³.

U Hrvatskoj, međutim, postoji značajan broj atipičnih radnika u medijskom sektoru, poput slobodnih novinara, koji zbog odsutnosti ugovora o radu nemaju prava koja su propisana Zakonom o radu. Na primjer, žene koje obavljaju novinarski posao kao slobodne suradnice nemaju pravo na trudnički ili rodiljni dopust. Praksa određivanja plaća u medijima često se temelji na poziciji koju zauzimaju novinari ili novinarke unutar medijske organizacije. Nema nedavnih istraživanja o disparitetu plaća između ženskih i muških novinara, no u Hrvatskoj i dalje prevladava rodni jaz prema kojem žene u prosjeku zarađuju manje za isti posao u usporedbi s muškarcima. U medijskom sektoru sve više se pojavljuju žene, posebno zbog trenda koji ukazuje na to da su u područjima s nižim plaćama često zastupljene žene⁸⁴.

Ne postoji javno dostupno skorašnje istraživanje na ovu temu, ali intervjuirane novinarke⁸⁵ kažu da ima dosta urednica u medijskom svijetu. Već spomenuti Plan djelovanja HRT-a za promicanje i uspostavljanje ravnopravnosti spolova za razdoblje 2023-2027⁸⁶ ukazuje na to da žene zauzimaju ovakve položaje češće od muškaraca.

Posljednje istraživanje provedeno u Hrvatskoj o iskustvima sa seksualnim zlostavljanjem i uznemiravanjem u medijima je iz 2022. godine⁸⁷. Većina sudionica istraživanja bila je izložena seksualnom uznemiravanju, pri čemu su najčešće počinitelji

82 [Plan djelovanja HRT-a za promicanje i uspostavljanje ravnopravnosti spolova za razdoblje 2023-2027](#). Pristupljeno 10.3.2024.

83 [Javno priopćenje zbog spolne i dobne diskriminacije na HRT-u](#), 29.9.2020.

84 Intervju s Majom Sever, predsjednicom SNH-a i EFJ-a, 12. siječnja 2024. provela Monika Kutri

85 Intervju 2. s novinarkom HRT-a, 10. siječnja 2024. provela Monika Kutri

Intervju 6. s novinarkom neprofitnog medija, 15. siječnja 2024. provela Monika Kutri

Intervju 7. s novinarkom neprofitnog medija, 15. siječnja 2024. provela Monika Kutri

Intervju 8. s novinarkom neprofitnog medija, 17. siječnja 2024. provela Monika Kutri

Intervju 9. s novinarkom neprofitnog medija, 17. siječnja 2024. provela Monika Kutri

Intervju 12. s novinarkom nacionalnog tiskanog medija, 19. siječnja 2024. provela Monika Kutri

Intervju 13. s novinarkom nacionalnog televizijskog medija, 22. siječnja 2024. provela Monika Kutri

86 [Plan djelovanja HRT-a za promicanje i uspostavljanje ravnopravnosti spolova za razdoblje 2023-2027](#). Pristupljeno 10. 3. 2024.

87 Iskustva sa seksualnim zlostavljanjem i uznemiravanjem u medijima, Istraživanje provela Dina Vozab (Centar za istraživanje medija i komunikacije, FPZG). Istraživanje je provedeno za potrebe projekta Zajedno protiv mržnje koji je provodio Sindikat novinara Hrvatske, na temelju anketnog istraživanja provedenog u travnju 2022. godine. Istraživanje je provedeno na uzorku od 89 žena. Rezultati istraživanja dostavljeni su putem email-a za potrebe ovog izvješća.

bili kolege unutar redakcije ili na terenu. Žrtve su obično bile na nižoj poziciji moći i mlađe generacijski. Kao posljedice uznemiravanja, novinarke su najčešće navodile autocenzuru ili probleme s mentalnim zdravljem. Informacije o uznemiravanjima često su nedostupne jer se prešućuju ili rijetko prijavljuju, uglavnom zbog nedostatka povjerenja. Čak 44,9 % ispitanica izjavilo je da nastoji zanemariti ili ignorirati uznemiravanja.

C. SIGURNOST NOVINARA

— C.1 NOVINARI I MEDIJSKI DJELATNICI IMAJU PRISTUP NEPOSREDNIM I EFIKASNIM ZAŠTITNIM MJERAMA KADA IM SE PRIJETI

Novinari, kao i ostali građani, prijetnje i napade mogu prijavljivati policiji, koja nema poseban odjel posvećen isključivo novinarima. Prijava govora mržnje u odnosu na njegovu narav može se uputiti Vijeću za elektroničke medije⁸⁸, nekom od ureda pravobraniteljica (pučka pravobraniteljica⁸⁹, pravobraniteljica za ravnopravnost spolova⁹⁰, pravobraniteljica za osobe s invaliditetom⁹¹ i pravobraniteljica za djecu⁹²) te Novinarskom vijeću časti HND-a⁹³. Državno odvjetništvo Republike Hrvatske nadležno je za kaznenopravni progon ako govor mržnje ima za cilj poticanje na nasilje i mržnju.

Tijekom 2023. godine policija je zabilježila⁹⁴ 13 događaja u vezi s osobama koje se bave novinarskim poslom. U 12 situacija novinari su postali žrtve prijetnji koje su primili putem pisama, telefonskih poziva ili društvenih mreža. Od ukupno 12 slučajeva 7 ih je riješeno, odnosno policija je podnijela kaznenu prijavu protiv određenih počinitelja nadležnom Državnom odvjetništvu u 5 slučajeva. U 2 slučaja trenutno se donosi odluka nadležnog Državnog odvjetništva, dok se u preostalih 5 slučajeva i dalje provodi kriminalističko istraživanje.

Prema informacijama dostupnim HND-u, u 2023. godini nije bilo situacija u kojima MUP nije obradio neku od prijava novinara. Međutim kao i prijašnjih godina, postoje slučajevi u kojima Državno odvjetništvo nije prihvatio prijave kako bi pokrenulo postupke po službenoj dužnosti jer je smatralo da u njima nema elemenata kaznenog djela.

— C.2 NOVINARI I DRUGI MEDIJSKI DJELATNICI (ČIJI SU ŽIVOT ILI FIZIČKI INTEGRITET U STVARNOJ I NEPOSREDNOJ OPASNOSTI) IMAJU PRISTUP POSEBNIM MEHANIZMIMA ZAŠTITE ILI SIGURNOSTI

Na nacionalnoj razini policija može pružiti fizičku zaštitu novinarima, kao i ostalim građanima, u slučaju da su izloženi ugrozama. U rujnu 2023. godine HND, SNH i MUP potpisali su Sporazum o suradnji⁹⁵ uz dva prateća protokola, koji bi novinarima trebali jamčiti bolju zaštitu: Protokol o postupanju policije prilikom saznanja o kaznenom djelu počinjenom na štetu novinara i drugih medijskih djelatnika u obavljanju radnih zadaća⁹⁶ i Protokol o postupanju policije, novinara i drugih medijskih djelatnika na javnim okupljanjima od interesa javnosti⁹⁷. Ovaj dokument rezultat je višegodišnjih pregovora

88 [Vijeće za elektroničke medije](#)

89 [Pučka pravobraniteljica](#)

90 [Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova](#)

91 [Pravobraniteljica za osobe s invaliditetom](#)

92 [Pravobraniteljica za djecu](#)

93 [Novinarsko vijeće časti HND-a](#)

94 Podaci dobiveni od MUP-a putem email-a 29. 1. 2024. na upit za potrebe ovog istraživanja.

95 [Sporazum o suradnji MUP – HND – SNH](#)

96 [Protokol 1 sporazuma o suradnju MUP – HND – SNH](#)

97 [Protokol 2 sporazuma o suradnju MUP – HND – SNH](#)

između HND-a, SNH i MUP-a, ali i dobre suradnje koju HND ima s MUP-om kada je riječ o sigurnosti novinara.

Policija je do sada više puta dodijelila zaštitu novinarima koji su se našli u opasnosti. Važeći zakonski propisi reguliraju postupanje policijskih službenika ne samo prema žrtvama svakog kaznenog djela, nego i u pružanju tjelesne zaštite; ovisno o ocjeni sigurnosti, u određenim situacijama mogu se primjenjivati posebne mjere osobne zaštite prema medijskim djelatnicima i drugim pojedincima, u skladu s odredbama Zakona o policijskim poslovima i ovlastima⁹⁸.

U Hrvatskoj postoji nekoliko zakona koji obuhvaćaju postupak sustavne procjene rizika s ciljem identifikacije specifičnih potreba zaštite, no ti zakoni nisu ograničeni samo na novinarsku profesiju. Prema članku 99. Zakona o policijskim poslovima i ovlastima⁹⁹, policija će, ako za to postoje opravdani razlozi, odgovarajuće „zaštititi žrtvu i drugu osobu koja pruža ili može pružiti važne informacije za kazneni postupak ili je bliska osoba kojoj prijeti opasnost od počinitelja ili drugih osoba povezanih s kaznenim postupkom“. Svjedoci u kaznenom postupku podložni su Zakonu o zaštiti svjedoka¹⁰⁰, pri čemu glavni državni odvjetnik može podnijeti zahtjev za uključivanje ugrožene osobe u Program zaštite ako na drugi način ne bi mogao osigurati slobodno svjedočenje u kaznenom postupku. Novinar, kao i svaka druga osoba koja prijavi nepravilnost, ima pravo na sudsku zaštitu, zaštitu u skladu s postupcima prijavljivanja nepravilnosti, naknadu štete te zaštitu identiteta i povjerljivosti. Zakonom o zaštiti prijavitelja nepravilnosti¹⁰¹ izričito je navedeno da je zabranjeno ometati prijavljivanje nepravilnosti.

Kada dođe do napada na novinara ili novinarku, Hrvatsko novinarsko društvo reagira unutar svojih nadležnosti i resursa prema svim relevantnim institucijama. Putem svog Centra za zaštitu slobode izražavanja HND surađuje s odvjetnicima kako bi novinarima pružio besplatnu pravnu pomoć.

— C.3 NOVINARKE SUOČENE S PRIJETNJAMA, UZNEMIRAVANJEM I NASILJEM TEMELJENIM NA SPOLU IMAJU PRISTUP PRAVNIM MJERAMA I MEHANIZMIMA PODRŠKE

U Hrvatskoj je implementacija Istanbulske konvencije ostvarena kroz niz zakona, protokola i izmjena zakona. Konvencija, potpisana 2013. godine, ratificirana je 2018., što je označilo početak njezine primjene u Hrvatskoj. Ključni korak u procesu implementacije bio je donošenje Zakona o potvrđivanju Istanbulske konvencije, odnosno Konvencije Vijeća Europe o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji. Hrvatska je također imala Nacionalnu strategiju zaštite od nasilja u obitelji za razdoblje od 2017. do 2022.¹⁰² godine čiji je integralni dio bila i provedba Istanbulske konvencije.

98 Podaci dobiveni od MUP-a putem email-a 29. 1. 2024. na upit za potrebe ovog istraživanja.

99 Zakon o policijskim poslovima i ovlastima. Narodne Novine 76/09, 92/14, 70/19.

100 Zakon o zaštiti svjedoka. Narodne novine 163/03, 18/11, 73/17.

101 Zakon o zaštiti prijavitelja nepravilnosti. Narodne novine 46/22.

102 [Nacionalna strategija zaštite od nasilja u obitelji za razdoblje od 2017. do 2022. godine](#). Pristupljeno: 15. 2. 2024.

Od trenutka ratificiranja primjena Konvencije odvija se kroz niz protokola, uključujući Protokol o postupanju u slučaju seksualnog nasilja, Protokol o postupanju u slučaju nasilja u obitelji te Protokol o integraciji/reintegraciji žrtava trgovanja ljudima. U cilju jačanja pravnog okvira za suzbijanje nasilja nad ženama, djecom i u obitelji, od početka 2020. godine provedena su pooštrenja kažnjavanja, a uspostavljena su i pravila za brže i učinkovitije procesuiranje počinitelja kaznenih djela nasilja. Službeni status dobili su djelatnici sustava socijalne skrbi te odgoja i obrazovanja, prema odredbama Kaznenog zakona, Zakona o kaznenom postupku i Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji. Dodatno, Zakonom o besplatnoj pravnoj pomoći osigurana je besplatna pravna pomoć žrtvama nasilja, uključujući primarnu i sekundarnu pravnu podršku. Bitno je napomenuti da ova vrsta pravne pomoći nije ograničena samo na žene, nego je dostupna svim osobama podjednako. Grupa stručnjaka za djelovanje protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji (GREVIO)¹⁰³ objavila je u rujnu 2023. godine Osnovno evaluacijsko izvješće o zakonodavnim i drugim mjerama kojima se provode odredbe Istanbulske konvencije. U izvješću su pohvaljeni naponi hrvatskih vlasti u primjeni Istanbulske konvencije u Hrvatskoj, ali je skrenuta pozornost i na neke nejasnoće i pojedinosti koje bi trebale biti poboljšane.

U Republici Hrvatskoj djeluje nekoliko institucija koje, između ostalog, predstavljaju mehanizme zaštite žena. Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova, kao neovisna institucija za suzbijanje diskriminacije u području ravnopravnosti spolova, te pučka pravobraniteljica, koja obnaša funkciju opunomoćenice Hrvatskoga sabora za zaštitu i promicanje ljudskih prava i sloboda, djeluje i kao središnje tijelo za suzbijanje diskriminacije te kao Nacionalni preventivni mehanizam za zaštitu osoba lišenih slobode. U cijeloj zemlji djeluje otprilike 60 organizacija ili njihovih podružnica koje se posvećuju sigurnosti i pravnoj zaštiti žrtava rodno uvjetovanog nasilja¹⁰⁴, a postoji i Mreža podrške i suradnje koju čini 11 udruga kojima se žrtve nasilja mogu obratiti za pomoć¹⁰⁵. Također, postoji nacionalni pozivni centar namijenjen žrtvama kaznenih djela i prekršaja¹⁰⁶, kao i besplatno pravno i psihološko savjetovalište. Ovi projekti su inicijative nevladinih udruga koje opstaju zahvaljujući donacijama Europske unije i nadležnih ministarstava.

Prema saznanjima do kojih se došlo ovim istraživanjem, tijekom 2023. godine novinarke se nisu obraćale udrugama za pomoć iako je moguće da su takve prijave ostale povjerljive kako bi se zaštitio identitet novinarki. Policija nam je pružila informacije samo o ukupnom broju ugroženih novinara prema njihovoj evidenciji, bez specificiranja spola tih osoba. Ako su novinarke doživjele diskriminaciju ili uznemiravanje u svojim redakcijama, preporučuje im se da se obrate jednoj od navedenih institucija. Prema istraživanju¹⁰⁷ o iskustvima sa seksualnim zlostavljanjem i uznemiravanjem u medijima koje je

103 GREVIO [Izvješće o osnovnoj evaluaciji – Hrvatska](#). Pristupljeno: 15. 2. 2024.

104 [Ovlaštene udruge i pravne klinike za pružanje primarne pravne pomoći](#). Pristupljeno: 15. 2. 2024.

105 [Mreža podrška i suradnje](#). Pristupljeno: 15. 2. 2024.

106 [Besplatni i anonimni telefon za žrtve kaznenih djela i prekršaja](#). Pristupljeno: 15. 2. 2024.

107 Istraživanje je provedeno u okviru projekta SNH-a Zajedno protiv mržnje, a rezultate je za potrebe ovog istraživanja dostavila Dina Vozab putem email-a u travnju 2023.

tijekom 2022. godine provela profesorica Dina Vozab s Fakulteta političkih znanosti, većina sudionica u istraživanju bila je žrtva nekog oblika seksualnog uznemiravanja, uglavnom od kolega u redakciji ili na terenu. Žrtve su često bile na nižem položaju moći i mlađe generacije, a kao posljedicu uznemiravanja često su navodile autocenzuru ili probleme s mentalnim zdravljem. Iako se malo zna o uznemiravanjima zbog šutnje ili rijetkih prijava, čak 44,9 % ispitanica izjavilo je da pokušava zanemariti ili ignorirati uznemiravanja, često zbog nepovjerenja.

— C.4 USPOSTAVLJENA JE PRAKSA REDOVITOG JAVNOG OSUĐIVANJA PRIJETNJI I NAPADA NA NOVINARE I MEDIJE

Državne institucije i najutjecajnije političke stranke još nisu uspostavile redovitu praksu javne osude prijetnji i napada na novinare i druge medijske aktere.

Javni dužnosnici, politički lideri i općenito političari rijetko u svojim izjavama osuđuju napade na novinare. Do takvih reagiranja najčešće dolazi od opozicije ili čak i vlasti, ali se stječe dojam da do osuda dolazi kada se oko nekog slučaja već podigne dovoljno velika „galama“ pa ga ne mogu ignorirati. Često se događa da su upravo istaknuti dužnosnici ti koji u svojim nastupima napadaju novinare pa to ne pridonosi obeshrabrivanju potencijalnih napadača, nego, dapače, njihovu ohrabivanju.

U Hrvatskoj i dalje prevladava atmosfera u kojoj su „novinari krivi za sve“, a javni dužnosnici ponekad pridonose održavanju takvog ozračja.

— C.5 POLICIJSKE VLASTI SU OSJETLJIVE NA PITANJA ZAŠTITE NOVINARA

Svake godine policijski službenici prolaze obuku o različitim aspektima Kaznenog zakona, ali ne postoji specifična edukacija koja bi se bavila ulogom novinara u demokratskom društvu.

MUP je u rujnu 2023. godine potpisao Sporazum o suradnji s HND-om i SNH-om uz dva pripadajuća protokola: Protokol o postupanju policije prilikom saznanja o kaznenom djelu počinjenom na štetu novinara i drugih medijskih djelatnika u obavljanju radnih zadaća¹⁰⁸ i Protokol o postupanju policije, novinara i drugih medijskih djelatnika na javnim okupljanjima od interesa javnosti¹⁰⁹. Ovaj sporazum i protokoli rezultat su pregovora koji su počeli još 2021. godine, a cilj im je prevenirati napade i pružati bolju zaštitu novinarima. Ovim je dokumentima također implementiran dio odredaba iz Preporuke Europske komisije od 16. rujna 2021. o jamčenju zaštite, sigurnosti i jačanja položaja novinara i drugih medijskih djelatnika u Europskoj uniji¹¹⁰.

108 [Protokol 1 sporazuma o suradnji MUP – HND – SNH.](#)

109 [Protokol 2 sporazuma o suradnji MUP – HND – SNH.](#)

110 [Preporuke Europske komisije.](#) Pristupljeno: 15. 2. 2024.

Nakon stupanja na snagu spomenutih dokumenata glavni ravnatelj policije izdao je obavijest kojom se nalaže svim policijskim službenicima u svim policijskim postajama (njih 20) u Hrvatskoj da provode potpisani sporazum i protokole u svom radu; Policijska uprava zagrebačka je tijekom godine već imala priliku upotrijebiti Protokol o postupanju policije, novinara i drugih medijskih djelatnika na javnim okupljanjima od interesa javnosti 7. listopada 2023. godine na Trgu bana Jelačića, gdje je uspostavljen prostor za medijsko izvješćivanje uz prisutnost predstavnika policije. Tijekom tog skupa nije zabilježeno ugrožavanje medijskih djelatnika¹¹¹.

I prije potpisivanja Sporazuma o suradnji policija je imala pozitivan pristup suradnji s novinarskim udrugama, posebice u kontekstu osiguravanja sigurnosti novinara. Taj je odnos potpisivanjem Sporazuma samo potvrđen.

— C.6 SPECIJALIZIRANE ISTRAŽNE JEDINICE I/ILI SLUŽBENICI OPREMLJENI SU RELEVANTNIM STRUČNIM ZNANJEM ZA ISTRAGU NAPADA I NASILJA NAD NOVINARIMA

Državno odvjetništvo Republike Hrvatske i Ministarstvo unutarnjih poslova nemaju posebne odjele posvećene isključivo nasilju nad novinarima¹¹².

Potrebno je unaprjeđenje edukacije policije i Državnog odvjetništva kako bi se poboljšalo razumijevanje specifičnosti novinarskog rada. Trenutačno u DORH-u ne postoje javno dostupne smjernice ili drugi dokumenti koji bi omogućili učinkovito otkrivanje i procesuiranje nasilja usmjerenog isključivo prema novinarima; MUP je tu temu adresirao već spomenutim Protokolom o postupanju policije prilikom saznanja o kaznenom djelu počinjenom na štetu novinara i drugih medijskih djelatnika u obavljanju radnih zadaća¹¹³. Iako DORH nema takav dokument, u Kaznenom zakonu prijetnje upućene novinarima u vezi s njihovim poslom, prema odredbi članka 139. stavka 3., automatski se progone po službenoj dužnosti. Dodatna zaštita novinara tijekom obavljanja njihove djelatnosti propisana je člankom 315.b Kaznenog zakona, koji se odnosi na prisilu prema osobi koja obavlja poslove od javnog interesa ili je u javnoj službi, a za što se također provodi progon po službenoj dužnosti.

Suradnja između osoblja nadležnih institucija u istrazi prijetnji i napada na novinare postoji, pri čemu razina suradnje ovisi o ozbiljnosti konkretnog slučaja koji se istražuje.

111 Podaci dobiveni od MUP-a putem email-a 29. 1. 2024. na upit za potrebe ovog istraživanja.

112 MUP je odgovorio na pitanja postavljena za potrebe ovog istraživanja 29. 1. 2024. dok DORH nije odgovorio, isto kao i lani, pa se ove konstatacije temelje na odgovorima koje smo dobili za prijašnja istraživanja te na javno dostupnim podacima.

113 [Protokol 1 sporazuma o suradnji MUP – HND – SNH.](#)

— C.7 ISTRAGE OZBILJNIH FIZIČKIH NAPADA NA NOVINARE I DRUGE MEDIJSKE DJELATNIKE PROVODE SE UČINKOVITO (NEOVISNO, TEMELJITO I BRZO)

Prema podacima dobivenim od institucija, istrage jesu neovisne o onima koji su upleteni u događaje¹¹⁴.

U praksi, Državno odvjetništvo samostalno donosi odluke o pokretanju postupka procjenjujući postoji li u napadu dovoljno elemenata kaznenog djela. Ako Državno odvjetništvo odbaci kaznenu prijavu, novinar je prepušten sam sebi: može preuzeti inicijativu za pokretanje kaznenog progona, što uključuje samostalno financiranje odvjetnika i snalaženje u troškovima postupka, čak i u slučaju neuspjeha u dokazivanju kaznenog djela. Ovakvi troškovi često predstavljaju izazov za novinare.

Kada postoji „viši“ interes da se slučaj riješi brzo, nema ograničenja zbog uobičajenih procedura. Kaznene prijave se podnose državnom odvjetniku, koji provjerava opravdanost prijave. Ovaj proces može potrajati mjesecima ili čak godinama, a žrtva u tom razdoblju često nema informacije o tijeku događaja.

Napadi na novinare obično se kvalificiraju kao kaznena djela, a novinarstvo je u Kaznenom zakonu¹¹⁵ prepoznato kao profesija od javnog interesa. Prijetnje novinaru u vezi s njegovim poslom regulirane su člankom 139. stavkom 3. Kaznenog zakona, što znači da počinitelja progoni država. Dodatna zaštita novinara u obavljanju njihove djelatnosti određena je člankom 315.b Kaznenog zakona – prisila prema osobi koja obavlja poslove od javnog interesa ili je u javnoj službi, što također rezultira progonom po službenoj dužnosti.

— C.8 NOVINARI I DRUGI MEDIJSKI DJELATNICI UČINKOVITO SU ZAŠTIĆENI OD RAZLIČITIH OBLIKA ONLINE-UZNEMIRAVANJA

Članak 139. Kaznenog zakona prepoznaje prijetnju prema novinaru za koju je zapriječena kazna od 1 godine zatvora ili ako se prijeti životu novinara ili njegovih bližnjih, do 3 godine zatvora. U zakonu se ne spominje izričito *online*-uznemiravanje, nego se ovo odnosi na sve vrste prijetnji upućene novinarima. Kada je riječ o uznemiravanjima putem komentara na portalima, prema Zakonu o elektroničkim medijima¹¹⁶, stvarni autori komentara trebaju odgovarati za svoje izjave i moraju biti registrirani na portalu na kojem komentiraju. Ako to nije ispunjeno, odgovornost može pasti i na nakladnika. Ministarstvo unutarnjih poslova omogućava prijavu internetskog uznemiravanja djece putem svoje internetske stranice koja sadrži „Crveni gumb“. Iako Kazneni zakon ne spominje izričito internet i uznemiravanje zajedno, prepoznata je zabrana pristupa internetu kao mjera za one koji su počinili kazneno djelo putem interneta.

114 Za potrebe ovog istraživanja podaci dobiveni iz MUP-a, putem e-maila 29. siječnja 2024.

115 Kazneni zakon. Narodne novine 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18, 126/19, 84/21, 114/22, 114/23, 36/24.

116 Zakon o elektroničkim medijima. Narodne novine 111/21, 114/22.

U prethodnoj godini novinari su najčešće prijavljivali *online*-prijetnje koje su primili putem *email*a. Na društvenim mrežama novinari svakodnevno primaju različite uvrede i prijetnje, ali ih ne prijavljuju osim ako nije riječ o iznimno zastrašujućim prijetnjama.

Institucije svaku prijavljenu prijetnju obrade, međutim veliki je problem što novinari ne prijavljuju takve prijetnje, velik broj njih ih zanemaruje ili smatra dijelom svog posla.

— C.9 ISTRAGE SVIH TIPOVA NAPADA I NASILJA NAD NOVINARIMA I DRUGIM MEDIJSKIM AKTERIMA PROVODE SE TRANSPARENTNO

Žrtve se često suočavaju s nedostatkom efikasnog pristupa istražnim postupcima. Postupak obično počinje podnošenjem kaznenih prijava državnom odvjetniku, koji provjerava osnovanost prijave, a taj proces može potrajati mjesecima ili čak godinama. Tijekom tog vremena žrtva ostaje bez informacija o napretku postupka. Tek kada državni odvjetnik odluči podići optužnicu, žrtva stječe pravo na pristup informacijama o postupku, koje su ključne za zaštitu njezinih prava. Važno je napomenuti da ove informacije nisu automatski dostupne, već zahtijevaju aktivno sudjelovanje žrtve i njenog odvjetnika, budući da obje strane imaju pristup spisu u kaznenom postupku.

Neki podaci mogu biti objavljeni na mrežnim stranicama sudova i Državnog odvjetništva, dok novinari pojedine informacije mogu dobiti putem zahtjeva. Učestalost davanja informacija ovisi od suda do suda; intervjuirani novinari imaju različita iskustva s različitim sudovima, ne postoji ujednačena praksa. Na istinitost informacija se nitko nije žalio.

— C.10 DRŽAVNA TIJELA USPOSTAVILA SU KVALITETNI SUSTAV PRIKUPLJANJA STATISTIČKIH PODATAKA DA BI SPRIJEČILA NEKAŽNJIVOST

Sve institucije su do sada odgovarale da vode statistike o slučajevima koji se tiču novinara.

Nijedna od tih evidencija nije javno dostupna. Na upit ove godine, ali i prijašnjih godina, jedine statističke podatke dobivali smo od MUP-a i MPU-a. MUP nam svake godine dostavi informacije o tome koliko je tijekom godine registrirano događaja u vezi s osobama koje obavljaju novinarsku djelatnost, je li bila riječ o prijetnji ili napadu na novinara te u kojoj je fazi obrada slučaja. MPU nam pak dostavlja podatke vezane uz parnične i kaznene tužbe protiv novinara koje se vode na sudovima u Hrvatskoj.

Svi podaci koje dobijemo su potpuno anonimizirani pa čak nema ni razvrstavanja po spolu ili drugim socio-demografskim kriterijima.

— C.11 NEFIZIČKE PRIJETNJE I UZNEMIRAVANJA

Tijekom 2023. u bazi Safe Journalists registrirano je 8 nefizičkih prijetnji.

Prošle godine registrirano je 7 nefizičkih prijetnji i moglo bi se reći da se tu situacija nije mijenjala. Samo je jedna od sedam prijetnji riješena. Riječ je o obliku prijetnji koje novinari najmanje prijavljuju jer ih pojedini smatraju dijelom svog posla.

Kategorija	Broj	Kratak opis slučaja
Nefizičke prijetnje i uznemiravanja: – nadzor ili praćenje – uznemiravanje telefonskim pozivima – proizvoljno uznemiravanje od predstavnika sudskih ili upravnih tijela – agresivne izjave javnih dužnosnika – drugi oblici pritiska koji mogu ugroziti sigurnost novinara u obavljanju svog posla. Ove vrste prijetnji ne uključuju mobbing i nasilničko ponašanje u radnom okruženju.	8	– 18. 1. 2023. – Ante Aračić je Andreju Dimitrijeviću putem Facebooka poslao sljedeću poruku: „Smeće dnovinarsko,kad te vidim po gradu prvo ću te osamarit a onda pljunit.Baci se sa zgrade majmune pederski“. Dimitrijević je prijetnju odmah prijavio policiji. – 17. 3. 2023. – Predsjednik Udruženja turističkih brodara Hrvatske gospodarske komore Ante Rakuljić prijetio je autoru članka i glavnom uredniku portala Morski.hr Jurici Gašparu jer nije bio zadovoljan objavljenim člankom. – 20. 4. 2023. – Urednici, novinari i suradnici tjednika i portala Novosti i Vide TV bili su tema naslovnice i teksta Hrvatskog tjednika u kojima se huška na nasilje protiv njih na diskriminatornoj osnovi (detaljnije opisano u „Prijetnje i napadi na medijske institucije, organizacije, medije i udruge novinara“). – 5. 5. 2023. – Drago Hedl, potpredsjednik HND-a, dobio je prijetnju u pismu adresiranom na HND. – 5. 5. 2023. – Chiara Bilić, potpredsjednica HND-a, dobila je prijetnju u pismu adresiranom na HND. – 4. 7. 2023. – Krešimiru Žabecu, novinaru Jutarnjeg lista, nije odobrena akreditacija za praćenje press-konferencije predsjednika RH, bez objašnjenja. – 8. 11. 2023. – Ministrica kulture i medija Nina Obuljen Koržinek u izjavi novinarima u srijedu pokušala je demantirati Telegramova otkrića o poslu njezinog ministarstva i Geodetskog fakulteta. Ministrica je pritom napala novinarku Doru Kršul nastojeći joj diskreditirati integritet i profesionalizam, tvrdeći kako je novinarka postupala maliciozno i namjerno objavila netočne informacije. – 12. 2023. – Novinarka koja je u posljednjih nekoliko godina istraživala povezanost pojedinih političara i poduzetnika neovlašteno je fotografirana i praćena, a uslijedile su i uvredljive objave na društvenim mrežama i anonimne objave na jednom portalu s niz uvredljivih konstrukcija o njezinom privatnom životu i radu.

— C.12 PRIJETNJE PO ŽIVOT I FIZIČKU SIGURNOST NOVINARA

U 2023. prijavljena je jedna prijetnja smrću upućena novinarki i urednici lokalnog portala te jedna prijetnja smrću upućena nekolicini redakcija.

U odnosu na 2022. godinu registrirano je manje prijetnji životima i fizičkoj sigurnosti. Moglo bi se reći da se stanje na ovom polju poboljšalo, međutim problem je što novinari i dalje ne prijavljuju sve prijetnje koje dobivaju pa realno stanje zapravo nije moguće sa sigurnošću utvrditi. Također je problem što slučajevi od prethodne godine nisu razriješeni.

Kategorija	Broj	Kratak opis slučajeva
Prijetnje smrću i fizičkom ugrozom, što može uključivati: – prijetnje smrću novinaru, njegovoj obitelji i prijateljima ili novinarskom izvoru; – prijetnje nanošenjem teških tjelesnih ozljeda novinaru, njegovoj obitelji i prijateljima ili novinarskom izvoru. Te prijetnje mogu biti: – izravne ili putem trećih osoba; – putem elektroničke komunikacije ili komunikacije licem u lice; – implicitne i eksplicitne.	1	– 15. 7. 2023. – Glavna urednica portala O35 dobila je prijetnje smrću kada ju je nakon objave policijskog izvješća na portalu pozvao jedan od aktera iz policijskog priopćenja tražeći da se vijest izbriše. Nakon što je odbila izbrisati vijest, muškarac joj je između ostalog rekao: „Ubit ću te, obrisat ću pod s tobom glupačo, dobro se čuvaj kad padne mrak“.

— C.13 STVARNI NAPADI

U dva različita slučaja napadnuti su novinarka i dva novinara. Oba napada bila su stvarni fizički napadi.

U odnosu na broj napada registriranih u bazi Safe Journalists, broj fizičkih napada povećao se u odnosu na lanijsko razdoblje. Slučaj od lani još nije razriješen.

Kategorija	Broj	Kratak opis slučajeva
Stvarni napadi na novinare Napadi mogu uključivati stvarnu fizičku ili mentalnu ozljedu, otmicu, upad u dom ili redakciju, oduzimanje opreme, nedopušteno zadržavanje novinara, pokušaje likvidacije itd.	2	– 11. 11. 2023. – Uoči utakmice 7. kola AdmiralBet ABA lige u Zadru između KK Zadar i Crvene zvezde dogodio se fizički napad na dva novinara Mozart Sporta iz Srbije. Policija je odmah privela dvije osobe koje se dovode u vezu s napadima, a kasnije je privedeno još nekoliko osoba koje bi se mogle dovesti u slučaj s ovim napadom. – 27. 12. 2023. – Tijekom snimanja priloga za emisiju u Rakovom selu u Dubravi kod Šibenika, 62-godišnjak je verbalno napao novinarku HRT-a i spriječio je u obavljanju njezina posla. Nakon toga udario ju je po ruci dok je pozivala policiju.

— C.14 PRIJETNJE I NAPADI NA MEDIJE I MEDIJSKA I NOVINARSKA UDRUŽENJA

U protekloj godini registrirane su tri prijetnje upućene redakcijama. Jedna je prijetnja stigla putem *emaila*, poslanog većem broju redakcija i HND-u, u kojima se autor referira na nekoliko medijskih kuća i između ostalog se pita što bi bilo kad bi netko vlasniku jednom od tih medija i njegovoj „esposi infiel“ proslao solnu kiselinu u lice. Druge dvije prijetnje izravno su upućene medijima Novosti i Vida TV.

Teško je zaključiti poboljšava li se stanje zbog toga što ne prijavljuju svi mediji i novinari napade. Ako usporedimo s prijašnjom godinom i onim što je zabilježeno u bazi Safe Journalists, u ovoj su godini zabilježena dva napada više. Lani je bila riječ o hakerskom napadu na medij, koji nije razriješen, dok su u ovoj godini napadi bili adresirani na osobe koje rade u medijima te na same medije.

Kategorija	Broj	Kratak opis slučaja
Prijetnje i napadi na medijske institucije, organizacije, medije i udruge novinara. Stvarni napadi na imovinu medija i organizacija, njihovo osoblje, zapljena opreme, agresivne izjave dužnosnika itd. Opis prijetnji i napada može uključivati neke od gore navedenih kategorija.	3	– 20. 4. 2023. – Hrvatski tjednik je izdao broj s naslovnicom: „Plenković ovo plaća 600 000 eura! 80 Pupovčevih medijskih četnika iz dvaju gnijezda Novosti i Vida TV plaća Plenković našim novcem za specijalni rat protiv Hrvatske“. U istom izdanju je tekst u kojem se navodi da „Hrvatska plaća gotovo 80 hušakača u dvama Pupovčevim medijskim gnijezdima za specijalni rat protiv Hrvatske“. Korištenje izraza poput „četničkih gnijezda“, „ultravelikosrpskih šovinista“, „mrzitelja Hrvatske i hrvatskog naroda“ te „državnih neprijatelja“ kao etiketa za određene novinare i medijske redakcije, koje izdaje Srpsko narodno vijeće, predstavlja primjer hušakačkoga govora koji potiče na mržnju prema pripadnicima srpske nacionalne manjine u Hrvatskoj i novinarima koji rade u navedenim medijima. – 3. 5. 2023. – Potaknut tekstom i naslovnicom Hrvatskog tjednika, Željko Sačić (Hrvatski suverenisti) je tijekom sjednice Hrvatskog sabora poveo napad na Novosti. Izjavio je kako postoje velikosrpske tendencije u Hrvatskoj te optužio Novosti za protuhrvatsku propagandu i poticanje na netoleranciju prema hrvatskom narodu. Na njegove izjave nadovezao se Nikola Grmoja (Most) kritizirajući Novosti što ne pišu isključivo o manjinskim temama. Milorad Pupovac (SDSS), predsjednik SNV-a, osudio je ove napade kao sramotne i napustio sabornicu u znak protesta. Ružica Vukovac (Za pravednu Hrvatsku) dodatno je optužila Novosti za pisanje neistina i pozvala ministra unutarnjih poslova Davora Božinovića da pokrene postupak protiv glavne urednice Novosti. Marijan Pavliček (Suverenisti) i Miro Bulj (Most) također su napali Novosti optuživši ih za „pljuvanje po temeljima države“ i mržnju prema Hrvatskoj. – 5. 10. 2023. – Na email-adrese nekoliko medija i HND-a stigao je email u kojem je između ostalog pisalo: „Svijetlo je ugaseno i sto mislite kad bi 'pisaljki', njenom vlasniku, njegovoj 'esposi infiel' netko sasuo solnu kiselinu u njihove bezskrupulozne lazljive njuske dali bi hnd skocio na straznje noge i branio ih ili bi to bilo upozorenje svima, a posebno vecernjem, jutarnjem, telegramu i 24 sata da prestanu sa senzacionalnim lazljivim pisanjem i skupljanjem pretplate da bi se bogatili ti stakori zvani vlasnici.“

Zaključci i preporuke

ZAKLJUČCI

PRAVNA ZAŠTITA I IMPLEMENTACIJA

Predsjednik Vlade Andrej Plenković najavio je donošenje novog zakona o medijima, no planovi ne uključuju primjedbe Hrvatskog novinarskog društva (HND) na postojeći zakon, čime se ne rješavaju ključni problem u novinarstvu. Procedura imenovanja članova VEM-a ostaje nepromijenjena, s izborom novih članova se kasnilo, a tiskani mediji ne podliježu nadzoru VEM-a, kao ni bilo kojeg drugog tijela. To omogućava nakladnicima veći utjecaj na redakciju i onemogućava monitoring poštuju li se redakcijski statuti iako su oni uvjet za poreznu olakšicu (PDV) tiskanim medijima. Iako je zakonski zajamčena neovisnost HRT-a, politička imenovanja i prilagođeni natječaji za ključne pozicije ugrožavaju tu autonomiju. Financiranje medija također ostaje problematično; osim poreznih olakšica, ne postoje izravne subvencije za tiskane medije. Sredstva iz Fonda za pluralizam dodjeljuju se putem javnog natječaja, ali postoje pritužbe na pravednost i transparentnost tog procesa, a država ne provodi obavezu godišnjih natječaja za subvencije propisanu Zakonom o medijima. Osim toga, praksa državnog oglašavanja pokazuje političku pristranost, s nedostatkom jasnih kriterija za distribuciju oglasa. Predsjednik Vlade Andrej Plenković najavio je i izmjene Kaznenog zakona i Zakona o kaznenom postupku zbog „curenja informacija iz spisa“, koje čine „političke probleme“. Donošenje takvog zakona moglo bi ozbiljno ugroziti novinarske izvore, zviždače, ali i same novinare. Zakonodavne odredbe o kleveti i nepostojanje definicije SLAPP-a dodatno zastrašuju novinare, što potiče autocenzuru.

PRAVNE ZAŠTITNE MJERE I NJIHOVA PRIMJENA

Novinari u Hrvatskoj suočavaju se s mnogim izazovima, uključujući nerazmjerno raspoređene plaće i nedostatak pravne zaštite za

slobodne novinare. Iako zakonski imaju zajamčena radna prava, velik broj novinara ostaje ranjiv zbog atipičnih oblika zaposlenja. Urednička neovisnost privatnih medija često je ugrožena pritiscima vlasnika i oglašivača, a nedostatak vlastitih etičkih kodeksa može smanjiti kvalitetu novinarstva. Slični problemi postoje i na Hrvatskoj radioteleviziji, gdje unatoč postojanju Etičkog kodeksa, pritisci s političkih razina i unutarnje organizacijske slabosti umanjuju neovisnost novinara. Neprofitni mediji se suočavaju s financijskim izazovima i SLAPP-om, što dodatno ugrožava njihovu održivost i neovisnost. Sloboda novinara u procesu proizvodnje vijesti varira; iako većina uživa autonomiju, prisutnost cenzure i autocenzure ukazuje na potrebu za jačim mehanizmima zaštite. Kroz razmatranje rodne ravnopravnosti, novinarke se nerijetko suočavaju s diskriminacijom i pritiscima, što naglašava hitnost promjena u radnom okruženju.

SIGURNOST NOVINARA

Novinari i medijski djelatnici suočeni su s nizom ozbiljnih izazova u vezi s njihovom sigurnošću i pravima. Iako postoje određeni mehanizmi zaštite, oni nisu dovoljno specifični i prilagođeni novinarskoj profesiji, što ostavlja novinare ranjivima na prijetnje i nasilje. Javni dužnosnici ne osuđuju dovoljno napade na novinare, što dodatno pridonosi atmosferi nesigurnosti i nepovjerenja. Osim fizičkih prijetnji, sve je prisutnije i *online*-uznemiravanje, što dodatno otežava rad novinara. Novinari ne prijavljuju sve napade i prijetnje te stoga ne postoji jasna slika o točnom broju različitih oblika nasilja koje novinari trpe.

GENERALNI ZAKLJUČAK

Sloboda medija i sigurnost novinara u Hrvatskoj suočavaju se s brojnim izazovima, uključujući političke pritiske, nedostatnu pravnu zaštitu i ekonomske poteškoće. Iako postoje zakoni koji nominalno štite neovisnost medija, njihova provedba često je nedosljedna, a politička imenovanja i pritisci ugrožavaju uređivačku autonomiju, osobito na javnom servisu. Nedostatak jasnih kriterija za financiranje medija, nepravedna distribucija državnog oglašavanja i nepostojanje adekvatne zaštite od SLAPP tužbi dodatno ograničavaju medijsku slobodu. Hrvatske su vlasti donedavno novinarstvo, odnosno medijsko izdavaštvo definirale isključivo kao gospodarsku djelatnost koju treba prepustiti regulaciji tržišta, što se promijenilo nakon što je Europska komisija, suočena s lavinom dezinformacija osobito u vrijeme krize izazvane koronavirusom, prepoznala novinarstvo kao javno dobro. Premda je prihvatilo ovakvu odrednicu, Ministarstvo kulture i medija i dalje izbjegava donošenje novog zakonodavnog okvira koji bi omogućio veću neovisnost redakcija o nakladnicima i njegovim partikularnim interesima. Osim toga, praksa je resornog ministarstva da se o medijskim zakonima prije svega pregovara s nakladnicima i njihovim udrugama. Sigurnost novinara ostaje osjetljivo pitanje, s rastućim prijetnjama, uključujući fizičke napade i online uznemiravanje, dok reakcije nadležnih institucija često izostaju. Unatoč prepoznavanju novinarstva kao javnog dobra, potrebne su dublje reforme kako bi se osigurala veća neovisnost redakcija, zaštita novinarskih izvora i bolji radni uvjeti za

novinare. Osnaživanje medijske slobode i sigurnosti novinara ključno je za očuvanje demokracije i pluralizma u Hrvatskoj.

PREPORUKE

A. PRAVNA ZAŠTITA I IMPLEMENTACIJA

- Potrebno je reformirati proceduru imenovanja članova Vijeća za elektroničke medije kako bi se smanjio politički utjecaj. Treba osigurati javnu dostupnost informacija o kandidatima i uvesti jasne kriterije za njihovu selekciju. Dodatno, neprihvatljivo je da buduće članove Vijeća Hrvatskom saboru predlaže Vlada. HND zagovara da prijedlog vijećnika o čijem će imenovanju odlučivati Sabor predlaže matični saborski odbor dvotrećinskom većinom.
- Treba uvesti jedno regulatorno tijelo za sve medije (tako da obuhvaća i tiskane medije), pod uvjetom da se izmjeni način i kriteriji za imenovanje članova regulatornog tijela. Time bi se trebao uvesti nadzor provedbe redakcijskih statuta na temelju kojih mediji dobivaju financijske potpore i porezne olakšice, a koji bi trebali jamčiti autonomiju redakcije od marketinga i uprave.
- Uvesti izravne subvencije za tiskane medije i osigurati transparentnost u dodjeli sredstava iz Fonda za pluralizam. Godišnji natječaji za subvencije trebaju biti obavezni i provoditi se prema jasno definiranim pravilima. Pristigle prijave trebalo bi ocjenjivati neovisno povjerenstvo medijskih stručnjaka, a Fond bi trebao biti jedan za sve medije i puniti se i iz drugih izvora osim HRT-ove pristojbe.
- Razviti pravedne i transparentne kriterije za distribuciju državnog oglašavanja kako bi se spriječio politički utjecaj na uređivačku politiku. Također, važno je osigurati da svi izvori financiranja budu javno dostupni, uključujući i oglašavanje državnih i javnih te lokalnih komunalnih poduzeća koji te podatke skrivaju kao poslovnu tajnu, a spadaju među najveće oglašivače.
- Potrebno je reformirati zakonske odredbe o kleveti kako bi se spriječila zloupotreba i zastrašivanje novinara. Uvesti jasne definicije za SLAPP-tužbe, odgovarajuće kazne za SLAPP-tužitelje te osigurati pravnu zaštitu novinara od pritisaka.
- Implementirati sustav koji osigurava pravovremeno i konkretno odgovaranje na novinarske upite. Trebalo bi unaprijediti jasne smjernice za pružanje informacija i osigurati uniformnost u pristupu pravnim postupcima.
- Ojačati ulogu novinarskih udruga u zaštiti prava novinara i promicanju etičkog novinarstva, potičući pritom učlanjivanje i aktivno sudjelovanje novinara u tim organizacijama.

- Izbaciti kazneno djelo uvrede i članak 307a iz Kaznenog zakona jer predstavlja veliku prepreku za otkrivanje korupcije vladajućih.

B. PRAVNE ZAŠTITNE MJERE I NJIHOVA PRIMJENA

- Uvesti zakonodavne mjere koje će garantirati osnovna radna prava slobodnim novinarima, uključujući pristup socijalnim i zdravstvenim benefitima te zaštitu od diskriminacije.
- Uspostaviti jasne kriterije za određivanje plaća u novinarstvu, kao i poticati transparentnost plaća unutar redakcija kako bi se smanjio rodni jaz i osigurala pravednost u plaćama.
- Ohrabrivati medijske kuće da razviju vlastite etičke kodekse koji bi se nadovezivali na postojeći Kodeks časti hrvatskih novinara, čime bi se unaprijedila razina profesionalizma i odgovornosti u novinarstvu.
- Uvesti jače mehanizme zaštite novinara od pritisaka, posebno onih vlasnika medija i političkih subjekata, kako bi se osigurala neovisnost i sloboda u radu.
- Pružiti dodatne edukacije o pravima novinara, postupcima prijave cenzure i unutarnjim mehanizmima podrške, što će pomoći u smanjenju autocenzure i straha od gubitka posla.
- Implementirati specifične mjere za borbu protiv diskriminacije žena u novinarstvu, uključujući programe za osvješćivanje o problemima vezanim uz spol i inicijative za povećanje udjela žena na vodećim uredničkim pozicijama.
- Osigurati dodatna sredstva i resurse za neprofitne medije kako bi se stabilizirala njihova financijska situacija i omogućilo im da se fokusiraju na kvalitetno novinarstvo, umjesto na stalnu borbu za opstanak.

C. SIGURNOST NOVINARA

- Uspostaviti specifične kanale za novinare koji prijavljuju prijetnje i napade, s jasnim smjernicama i podrškom – novinarske udruge trebaju zahtijevati od policije da unaprijedi kanale prijave za novinare.
- Organizirati edukacije za novinare o njihovim pravima i dostupnim zaštitnim mjerama, uključujući mogućnosti pravne pomoći – HND treba organizirati radionice.
- Povećati vidljivost i dostupnost organizacija koje pružaju podršku novinarima suočenim s prijetnjama ili nasiljem, kako bi se potaknulo više žrtava da potraže pomoć – osuvremeniti kanale komunikacije Hrvatskog novinarskog društva.
- Državne institucije i političke stranke trebaju razviti jasne smjernice za redovito i dosljedno javno osuđivanje prijetnji i napada na novinare, što bi pridonijelo stvaranju

sigurnije medijske okoline – HND treba nastaviti u svakoj javnoj reakciji zahtijevati od institucija javnu reakciju.

- Organizirati edukativne kampanje za javne dužnosnike kako bi ih osnažili da prepoznaju važnost javnog osuđivanja napada na novinare, čak i kada situacija ne dobije medijsku pažnju.
- Uvesti obuke za policijske službenike koje će uključivati teme o važnosti slobode medija i zaštiti novinara – HND u suradnji s MUP-om.
- Redovito evaluirati postojeće policijske protokole za zaštitu novinara kako bi se osiguralo da su primjereni i učinkoviti u praksi – HND treba zahtijevati od MUP-a.
- Uvesti programe edukacije tužitelja i sudaca u vezi sa specifičnostima novinarskog posla i zaštite slobode izražavanja.
- Uvesti rokove za provođenje istraga napada na novinare kako bi se osigurala pravodobna pravda.
- Uspostaviti mehanizme koji će osigurati da novinari budu redovito informirani o statusu svojih prijava i istraga.
- Uspostaviti sustav za redovito objavljivanje statističkih podataka o napadima na novinare, uključujući razvrstavanje prema relevantnim kriterijima – MUP, MPU i DORH.
- Organizirati javne kampanje za podizanje svijesti o važnosti prikupljanja i analiziranja podataka o napadima na novinare.
- Uspostaviti programe podrške za novinare koji su izloženi nefizičkim prijetnjama, uključujući psihološku pomoć ili savjete – HND.

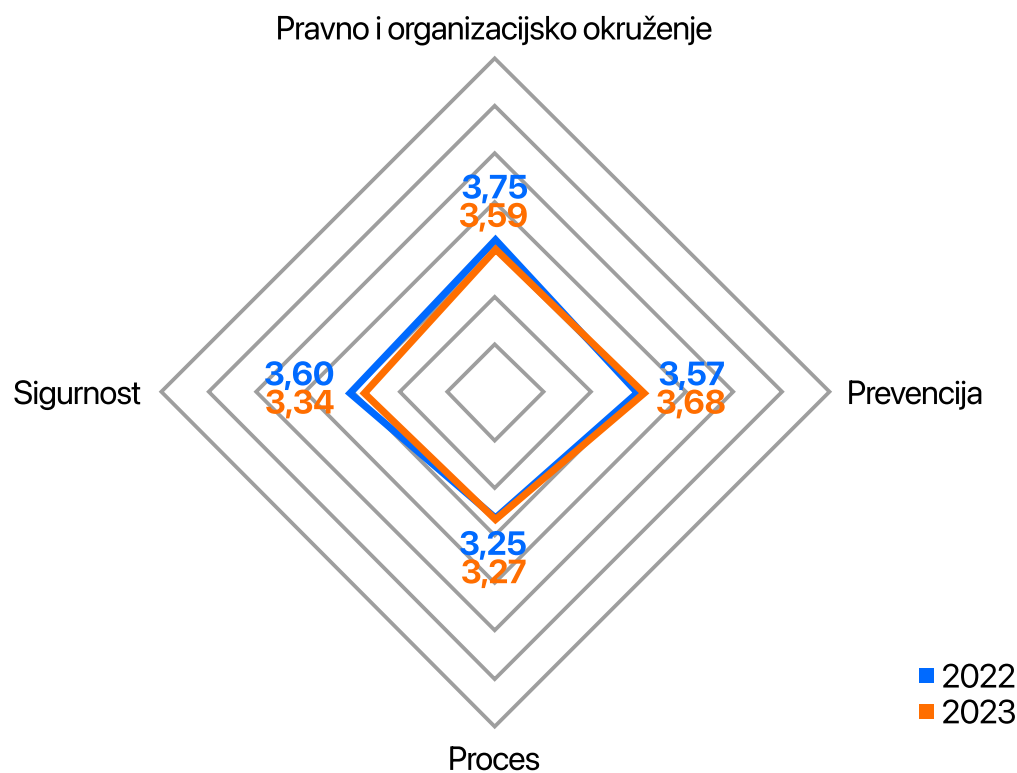
IV

Indeks sigurnosti novinara – Hrvatska – 2023

U ovom dijelu izvješća grafički je prikazan Indeks sigurnosti novinara u 2023. godini u odnosu na prethodnu, 2022. godinu. Za svaku od četiri dimenzije i za svih 19 indikatora dano je kratko objašnjenje ključnih promjena koje su se dogodile u 2023. godini.

Šire objašnjenje podataka i promjena koje su se dogodile za svaki pojedini indikator Indeksa možete pročitati u narativnom dijelu izvješća:

Indikator u Indeksu sigurnosti novinara	Narativni izvještaj
I. Pravno i organizacijsko okruženje	
Zakonske odredbe koje se odnose na klevetu i njihova primjena ne izazivaju efekt zastrašivanja kod novinara i medija	A.6
Povjerljivost novinarskih izvora zajamčena je zakonom i vlasti to poštuju	A.8
Ostali zakoni se primjenjuju objektivno i omogućavaju novinarima i ostalim medijskim djelatnicima da rade slobodno i sigurno	A.7
Novinari su slobodni baviti se svojom profesijom i osnivati, učlanjivati se i sudjelovati u radu novinarskih udruženja	A.9
Posao novinara je stabilan i zaštićeni su na radnom mjestu	B.1
II. Prevencija	
Novinari i medijski djelatnici imaju pristup neposrednim i efikasnim zaštitnim mjerama kada im se prijeti	C.1
Novinari i drugi medijski akteri (čiji su životi ili fizički integritet u stvarnom i neposrednom riziku) imaju pristup posebnim mehanizmima zaštite/sigurnosti	C.2
Novinarke imaju pristup pravnim mjerama i mehanizmima podrške kada se suočavaju s rodno uvjetovanim prijetnjama, uznemiravanjem i nasiljem	C.3
Praksa redovne javne osude prijetnji i napada na novinare i medije uspostavljena je	C.4
Policijske vlasti osjetljive su na pitanja sigurnosti novinara	C.5
III. Proces	
Specijalizirane istražne jedinice i/ili službenici opremljeni su relevantnim znanjem za istragu napada i nasilja nad novinarima	C.6
Istrage ozbiljnih fizičkih napada na novinare i druge medijske djelatnike provode se efikasno	C.7
Novinari i drugi medijski akteri efikasno su zaštićeni od različitih oblika online-uznemiravanja	C.8
Istrage svih tipova napada i nasilja nad novinarima i drugim medijskim akterima provode se transparentno	C.9
Državna tijela uspostavila su kvalitetni sustav prikupljanja statističkih podataka da bi spriječila nekažnjivost	C.10
IV. Sigurnost	
Nefizičke prijetnje i uznemiravanja	C.11
Prijetnje po život i fizičku sigurnost novinara	C.12
Stvarni napadi	C.13
Prijetnje i napadi na medijske institucije, organizacije, medijska i novinarska udruženja	C.14

	2022	2023		Glavne nove promjene u svakoj dimenziji
I. Pravno i organizacijsko okruženje	3,75	3,59	↓	Najavljene izmjene Kaznenog zakona vezane uz "curenje informacija" ugrožavaju zaštitu novinarskih izvora, dok se u prijedlogu Radnom dokumentu novog Zakona o medijima spominje uvođenje upisnika novinara i fotoreportera, kao i mogućnost nakladnika da ne objavi novinarski rad bez konzultacija s novinarom i urednikom, što HND smatra pokušajem državne kontrole nad novinarima i ugrožavanjem njihove neovisnosti.
II. Prevencija	3,57	3,68	↑	Glavne promjene u 2023. odnose se na poboljšanje suradnje između policije i novinara kroz novi Sporazum o zaštiti novinara te primjenu protokola o postupanju policije. Unatoč napretku, politička podrška javnoj osudi napada na novinare i dalje izostaje, dok se rodno uvjetovano nasilje prema novinarkama rijetko prijavljuje, zbog straha od odmazde.
III. Proces	3,25	3,27	↑	U Hrvatskoj ne postoje specijalizirane istražne jedinice za nasilje nad novinarima, što otežava procesuiranje tih slučajeva, iako je policija počela primjenjivati Protokole za zaštitu novinara. Istrage napada na novinare provode se, ali procesi su često dugotrajni i netransparentni, s nedostatkom informacija za žrtve. Online-prijetnje i uznemiravanje su česti, no rijetko prijavljeni.
IV. Sigurnost	3,60	3,34	↓	U 2023. godini broj napada i prijetnji nije se značajno promijenio u odnosu na 2022. Sumnja se da postoji veliki broj neprijavljenih prijetnji, a veliki broj slučajeva ostaje nerazriješen iz godine u godinu.
Indeks sigurnosti novinara	3,55	3,41	↓	

Pravno i organizacijsko okruženje

Zakonske odredbe koje se odnose na klevetu i njihova primjena ne izazivaju efekat zastrašivanja kod novinara i medija

2.74

Povjerljivost novinarskih izvora zajamčena je zakonom i vlasti to poštuju

4.59

Ostali zakoni se primjenjuju objektivno i omogućavaju novinarima i ostalim medijskim delatnicima da rade slobodno i sigurno

2.88

Novinari su slobodni baviti se svojom profesijom i osnivati, učlanjivati se i sudjelovati u radu novinarskih udruženja

4.94

Posao novinara je stabilan i zaštićeni su na radnom mjestu

2.80

1.00 Prema zakonu i u praksi, ne postoji apsolutno nikakva zaštita radnog mjesta novinara, njihovih izvora i njihovih organizacija, čime se stvara iznimno zastrašujući efekt

2.00

3.00

4.00

5.00

6.00

7.00

Prema zakonu i u praksi, postoji najveći stupanj zaštite radnog mjesta novinara, njihovih izvora i organizacija

INDIKATOR 1.1

— ZAKONSKE ODREDBE KOJE SE ODOSE NA KLEVETU I NJIHOVA PRIMJENA NE IZAZIVAJU EFEKT ZASTRAŠIVANJA KOD NOVINARA I MEDIJA

Ocjena za 2022: 2,63 / Ocjena za 2023: 2,74

Kazneni zakon i dalje sadrži odredbe o kleveti i uvredi kao kaznenim djelima protiv časti i ugleda, koje se često zloupotrebljavaju za ušutkavanje kritičkih novinara. Iako zakon ne pravi razliku u postupanju prema dužnosnicima i novinarima, kod uvrede počinjene tijekom novinarskog rada, ako je iznesena u javnom interesu ili zbog drugog opravdanog razloga, protupravnost može biti isključena. Predviđene kazne često nisu proporcionalne težini djela, a slučajevi protiv novinara trebali bi se rješavati kroz odredbe građanskog, a ne kaznenog prava. Klevetu je teško dokazati, dok su uvrede češći predmet tužbi, iako nedostaju podaci o njihovom točnom broju. Prema istraživanju HND-a, trenutno su aktivne najmanje 752 tužbe protiv medija i novinara u vrijednosti od 4,1 milijun eura, od kojih su mnoge pokrenuli političari i osobe iz pravosuđa. Presude imaju „zamrzavajući“ efekt, koji varira ovisno o podršci medija, trajanju procesa i visini kazne, što neke novinare odvraća od kritičkog izvještavanja.

INDIKATOR 1.2

— POVJERLJIVOST NOVINARSKIH IZVORA ZAJAMČENA JE ZAKONOM I VLASTI TO POŠTUJU

Ocjena za 2022: 5,03 / Ocjena za 2023: 4,59

Novinari zakonski nisu obavezni otkriti svoje izvore, osim kada je to od većeg javnog interesa. Ove odredbe se uglavnom poštuju, a prošle godine nije bilo sankcija protiv novinara zbog odbijanja otkrivanja izvora. Iako postoje pritisci unutar medijskih organizacija, novinari rijetko govore o tome pa je teško procijeniti njihovu učestalost. Premijer Andrej Plenković najavio je izmjene Kaznenog zakona zbog „curenja informacija“, što bi moglo ugroziti novinare i njihove izvore. Iako se novinari općenito osjećaju slobodno komunicirati s izvorima, neki ističu da su prepoznatljivi u javnosti pa ljudi često donose vlastite zaključke o njihovim susretima. Zbog toga novinari minimaliziraju osobne sastanke i pažljivo biraju načine komunikacije kako bi zaštitili izvore.

INDIKATOR 1.3

— OSTALI ZAKONI SE PRIMJENJUJU OBJEKTIVNO I OMOGUĆAVAJU NOVINARIMA I OSTALIM MEDIJSKIM DJELATNICIMA DA RADE SLOBODNO I SIGURNO

Ocjena za 2022: 3,13 / Ocjena za 2023: 2,88

U Hrvatskoj SLAPP-tužbe nisu zakonski definirane, a novinari nemaju adekvatnu zaštitu od ovih pritisaka. Ministarstvo kulture i medija formiralo je Stručnu radnu skupinu 2021. godine kako bi razvilo politiku za suzbijanje SLAPP-a, uključujući predstavnike različitih institucija i strukovnih udruga. Iako su održane radionice i sastanci, nedostatak jasne definicije SLAPP-tužbi

otežava prikupljanje podataka o njihovoj učestalosti. Novinari često dobivaju tužbe prema Kaznenom zakonu, osobito za uvredu, najčešće od političara i sudaca. Osim toga, pokreću se postupci prema Zakonu o medijima i Zakonu o obveznim odnosima zbog naknade štete za povredu časti i ugleda. Premijer Plenković najavio je 2023. izmjene Kaznenog zakona zbog curenja informacija, što je HND kritizirao, smatrajući da takve promjene ugrožavaju slobodu medija i javni interes. Ne postoji službeni podatak je li u 2023. godini bilo novih SLAPP-tužbi, ali postoje tužbe iz prethodnih godina.

INDIKATOR 1.4

— **NOVINARI SU SLOBODNI BAVITI SE SVOJOM PROFESIJOM I OSNIVATI, UČLANJIVATI SE I SUDJELOVATI U RADU NOVINARSKIH UDRUŽENJA**

Ocjena za 2022: 5,07 / Ocjena za 2023: 4,94

U Hrvatskoj novinarima nije potrebna dozvola za rad, a licenciranje ne postoji. Ipak, u Radnom dokumentu novog Zakona o medijima spominje se uvođenje upisnika novinara i fotoreportera, što je HND kritizirao, smatrajući to pokušajem državne kontrole nad novinarima i ugrožavanjem njihove neovisnosti. U istom dokumentu stoji i kako nakladnik može proizvoljno odlučiti da neće objaviti novinarski rad bez konzultacija s uredništvom ili novinarom, što pogoduje cenzuri medija. Novinari obično nemaju problem dokazati svoj status, zahvaljujući press-iskaznicama matičnih redakcija ili HND-a. Ipak, 2023. godine bilo je slučajeva arbitrarnih postupaka, poput uskraćivanja akreditacije novinaru Krešimiru Žabecu za konferenciju predsjednika Republike Zorana Milanovića, bez objašnjenja. Iako nema otvorenih pritisaka za učlanjenje novinara u udruge, mnogi vlasnici medija ne gledaju blagonaklono na sindikalno organiziranje, smatrajući to oblikom pobune. Nema relevantnih udruga koje potkopavaju rad HND-a i SNH.

INDIKATOR 1.5

— **POSLO NOVINARA JE STABILAN I ZAŠTIĆENI SU NA RADNOME MJESTU**

Ocjena za 2022: 2,91 / Ocjena za 2023: 2,80

Prema Zakonu o radu, novinari zaposleni u medijima moraju imati ugovore na neodređeno ili određeno vrijeme do tri godine, no mnogi *freelanceri* nemaju osigurana radna prava. Dok veliki mediji zapošljavaju putem ugovora o radu, mnogi internetski portali koriste vanjske suradnike putem autorskih ugovora. Radni uvjeti novinara variraju ovisno o veličini i organizacijskom obliku medija. U neprofitnim medijima financije su često problem, dok novinari u većim medijima spominju lošu atmosferu i opremljenost. HRT-ovi novinari tvrde da su marginalizirani zbog odbijanja kršenja etičkoga kodeksa profesije. Plaće novinara variraju od najviše plaće od 3224 eura u *Hrvatskom tjedniku* do najniže od 279 eura, što je manje od zakonskog minimuma. Neki mediji poput *Glasa Slavonije* imali su problema s neredovitim isplatom plaća, a studenti na HRT-u su tijekom 2023. godine honorare primali neredovito. Sindikati djeluju u 23 medija, ali kolektivni ugovori postoje u samo tri.

Prevenција

Novinari i medijski djelatnici imaju pristup neposrednim i efikasnim zaštitnim mjerama kada im se prijeti

3,43

Novinari i ostali medijski akteri (čiji su životi ili fizički integritet u stvarnom i neposrednom riziku) imaju pristup posebnim mehanizmima zaštite / sigurnosti

3,51

Novinarke imaju pristup pravnim mjerama i mehanizmima podrške kada se suočavaju s rodno uvjetovanim prijetnjama, uznemiravanjem i nasiljem

3,68

Praksa redovne javne osude prijetnji i napada na novinare i medije ustanovljena je

3,77

Policijske vlasti osjetljive su na pitanja sigurnosti novinara

4,03

1.00 Institucionalni mehanizmi za trenutnu zaštitu novinara u slučajevima prijetnji i napada ne postoje, dužnosnici potiču napade na novinare, a policajci se prema novinarima ponašaju izuzetno oštro.

2.00

3.00

4.00

5.00

6.00

7.00

Uspostavljeni su svi institucionalni mehanizmi za neposrednu zaštitu novinara u slučaju napada, dužnosnici jasno i sistematski obeshrabruju napade na novinare, a policijske vlasti tretiraju novinare s poštovanjem.

INDIKATOR 2.1

— **NOVINARI I MEDIJSKI DJELATNICI IMAJU PRISTUP NEPOSREDNIM I EFIKASNIM ZAŠTITNIM MJERAMA KADA IM SE PRIJETI**

Ocjena za 2022: 3,43 / Ocjena za 2023: 3,43

Novinari u Hrvatskoj mogu prijavljivati prijetnje i napade policiji, koja nema poseban odjel za novinare. Govor mržnje mogu prijaviti Vijeću za elektroničke medije, pravobraniteljima ili Novinarskom vijeću časti HND-a. Državno odvjetništvo je nadležno za kazneni progon kada govor mržnje potiče na nasilje. U 2023. godini policija je zabilježila 13 incidenata vezanih uz novinare. U 12 slučajeva novinari su bili žrtve prijetnji putem pisama, telefona ili društvenih mreža. Od tih 12 slučajeva sedam je riješeno, a u pet slučajeva podnesene su kaznene prijave. Preostali slučajevi su u obradi. Prema HND-u, policija je obradila sve prijave novinara, ali postoje slučajevi u kojima Državno odvjetništvo nije pokrenulo postupak smatrajući da nema elemenata kaznenog djela.

INDIKATOR 2.2

— **NOVINARI I DRUGI MEDIJSKI AKTERI (ČIJI SU ŽIVOTI ILI FIZIČKI INTEGRITET U STVARNOM I NEPOSREDNOM RIZIKU) IMAJU PRISTUP POSEBNIM MEHANIZMIMA ZAŠTITE/ SIGURNOSTI**

Ocjena za 2022: 3,20 / Ocjena za 2023: 3,51

Policija u Hrvatskoj može pružiti fizičku zaštitu novinarima, kao i ostalim građanima, u slučaju ugroze. U rujnu 2023. godine HND, SNH i MUP potpisali su Sporazum o suradnji s dva protokola koja poboljšavaju zaštitu novinara: Protokol o postupanju policije kod kaznenih djela protiv novinara i Protokol o postupanju na javnim okupljanjima. Sporazum je rezultat višegodišnjih pregovora. Policija je već pružila zaštitu novinarima u opasnosti, a zakon omogućava primjenu posebnih mjera zaštite, ovisno o procjeni sigurnosti. Prema Zakonu o policijskim poslovima, policija može zaštititi žrtve i svjedoke kaznenih djela. Novinari također imaju pravo na sudsku zaštitu prema Zakonu o zaštiti prijavitelja nepravilnosti, koji zabranjuje ometanje prijava. HND pruža pravnu pomoć novinarima kroz Centar za zaštitu slobode izražavanja, u suradnji s odvjetnicima.

INDIKATOR 2.3

— **NOVINARKE IMAJU PRISTUP PRAVNIM MJERAMA I MEHANIZMIMA PODRŠKE KADA SE SUOČAVAJU S RODNO UVJETOVANIM PRIJETNJAMA, UZNEMIRAVANJEM I NASILJEM**

Ocjena za 2022: 3,68 / Ocjena za 2023: 3,68

Implementacija Istanbulske konvencije u Hrvatskoj provodi se putem zakona i protokola. Nakon potpisivanja 2013. i ratifikacije 2018. godine, doneseni su zakoni i strategije za sprječavanje nasilja nad ženama i u obitelji, uključujući strože kazne i brže procesuiranje počinitelja. Akti poput Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji i Zakona o besplatnoj pravnoj

pomoći pružaju zaštitu i pravnu pomoć žrtvama nasilja. GREVIO je 2023. godine pohvalio napore Hrvatske, ali i ukazao na potrebu za poboljšanjima. U zemlji djeluje niz institucija i organizacija za zaštitu žena, uključujući pravobraniteljice i mrežu nevladinih udruga. Prema istraživanjima, mnoge su novinarke doživjele seksualno uznemiravanje na radnome mjestu, ali ga često ne prijavljuju zbog nepovjerenja ili straha od odmazde. Te prijave rijetko izlaze u javnost, a posljedice uključuju autocenzuru i mentalne probleme.

INDIKATOR 2.4

— **USPOSTAVLJENA JE PRAKSA REDOVNE JAVNE OSUDE PRIJETNJI I NAPADA NA NOVINARE I MEDIJE**

Ocjena za 2022: 3,77 / Ocjena za 2023: 3,77

Državne institucije i vodeće političke stranke u Hrvatskoj još nemaju redovitu praksu javnog osuđivanja prijetnji i napada na novinare. Političari rijetko javno osuđuju takve incidente, a kada to učine, reakcije često dolaze tek nakon što slučaj dobije značajnu pažnju javnosti. Osude obično dolaze od oporbe ili vlasti, ali tek nakon pritiska javnosti. Štoviše, najviši politički dužnosnici sami verbalno napadaju novinare, što stvara atmosferu koja ohrabruje napadače umjesto da ih obeshrabruje. U Hrvatskoj i dalje prevladava percepcija da su novinari krivi za mnoge probleme, a javni dužnosnici ponekad pridonose održavanju takvog negativnog ozračja.

INDIKATOR 2.5

— **POLICIJSKE VLASTI OSJETLJIVE SU NA PITANJA SIGURNOSTI NOVINARA**

Ocjena za 2022: 3,76 / Ocjena za 2023: 4,03

Iako policijski službenici prolaze obuku o Kaznenom zakonu, ne postoji specifična edukacija vezana uz novinare. U rujnu 2023. godine MUP je potpisao Sporazum o suradnji s HND-om i SNH-om, uključujući dva protokola: o postupanju policije u slučajevima kaznenih djela nad novinarima i o postupanju na javnim okupljanjima. Navedeni dokumenti, koji su rezultat pregovora što su započeli 2021. godine, imaju cilj spriječiti napade i pružiti bolju zaštitu novinarima. Sporazum je usklađen s Preporukom Europske komisije iz 2021. godine. Glavni ravnatelj policije naredio je svim postajama da primjenjuju te protokole, a zagrebačka ih je policija već koristila na javnom skupu 7. listopada 2023. Potpisivanje Sporazuma potvrđuje dosadašnju dobru suradnju policije s novinarskim udrugama u osiguravanju sigurnosti medijskih djelatnika.

Proces

INDIKATOR 3.1

— SPECIJALIZIRANE ISTRAŽNE JEDINICE I/ILI SLUŽBENICI OPREMLJENI SU RELEVANTNIM ZNANJEM ZA ISTRAGU NAPADA I NASILJA NAD NOVINARIMA

Ocjena za 2022: 3,15 / Ocjena za 2023: 3,25

Državno odvjetništvo i Ministarstvo unutarnjih poslova u Hrvatskoj nemaju specijalizirane odjele za nasilje nad novinarima, što otežava procesuiranje takvih slučajeva. Potrebna je bolja edukacija policije i DORH-a kako bi se unaprijedilo razumijevanje novinarskog rada. Trenutno ne postoje javno dostupne smjernice u DORH-u za otkrivanje i procesuiranje nasilja usmjerenog na novinare, ali MUP je tu temu obradio kroz Protokol o postupanju u slučajevima kaznenih djela nad novinarima. Iako DORH nema specifične dokumente, prijetnje upućene novinarima prema članku 139. stavku 3. Kaznenog zakona progone se automatski po službenoj dužnosti. Članak 315.b također pruža dodatnu zaštitu novinarima koji obavljaju poslove od javnog interesa. Suradnja među institucijama tijekom istraga prijetnji i napada na novinare ovisi o ozbiljnosti slučaja.

INDIKATOR 3.2

— ISTRAGE OZBILJNIH FIZIČKIH NAPADA NA NOVINARE I DRUGE MEDIJSKE DJELATNIKE PROVODE SE EFIKASNO (NEOVISNO, TEMELJITO I BRZO)

Ocjena za 2022: 3,34 / Ocjena za 2023: 3,34

Istražne institucije u Hrvatskoj rade neovisno o osobama uključenim u događaje. Državno odvjetništvo autonomno donosi odluke o pokretanju postupaka procjenjujući postoji li dovoljno elemenata kaznenog djela. Ako se kaznena prijava odbaci, novinar može sam pokrenuti postupak, što uključuje financiranje odvjetnika i troškova, a to može biti veliki teret. Kada postoji „viši“ interes, postupci se mogu ubrzati, ali kaznene prijave obično prolaze kroz dugotrajan proces koji može trajati mjesecima ili godinama, dok žrtve često nemaju informacije o napretku. Napadi na novinare obično se smatraju kaznenim djelima, a novinarstvo je prepoznato kao profesija od javnog interesa. Prijetnje novinarima regulirane su člankom 139. stavkom 3. Kaznenog zakona, dok članak 315.b dodatno štiti novinare koji obavljaju posao od javnog interesa.

INDIKATOR 3.3

— NOVINARI I DRUGI MEDIJSKI AKTERI EFIKASNO SU ZAŠTIĆENI OD RAZLIČITIH OBLIKA *ONLINE*-UZNEMIRAVANJA

Ocjena za 2022: 2,64 / Ocjena za 2023: 2,64

Članak 139. Kaznenog zakona prepoznaje prijetnje novinarima s kaznom do jedne godine zatvora, dok prijetnje smrću novinara ili njegovih bližnjih mogu rezultirati kaznom do tri godine. Iako zakon ne spominje *online*-uznemiravanje, odnosi se na sve vrste prijetnji. U vezi s komentarima na portalima, Zakon o elektroničkim medijima nalaže da autori komentara moraju biti

registrirani, a odgovornost može pasti na nakladnika ako to nisu omogućili. Novinari su u prethodnoj godini najčešće prijavljivali *online*-prijetnje putem e-maila, dok na društvenim mrežama svakodnevno primaju uvrede, ali ih rijetko prijavljuju, osim u iznimnim slučajevima. Iako institucije obrađuju prijave, veliki problem predstavlja što novinari često ne prijavljuju prijetnje smatrajući ih dijelom svog posla ili ih jednostavno zanemarujući.

INDIKATOR 3.4

— ISTRAGE SVIH TIPOVA NAPADA I NASILJA NAD NOVINARIMA I DRUGIM MEDIJSKIM AKTERIMA PROVODE SE TRANSPARENTNO

Ocjena za 2022: 3,57 / Ocjena za 2023: 3,57

Žrtve često nailaze na nedostatak efikasnog pristupa istražnim postupcima. Proces obično počinje podnošenjem kaznenih prijava državnom odvjetniku, koji provjerava njihovu osnovanost, a to može trajati mjesecima ili čak godinama. Tijekom tog razdoblja žrtve nemaju informacije o napretku postupka. Pravo na pristup informacijama o postupku stječu tek kada državni odvjetnik odluči podići optužnicu, a te informacije nisu automatski dostupne; zahtijevaju aktivno sudjelovanje žrtve i njezina odvjetnika. Neki podaci mogu biti objavljeni na mrežnim stranicama sudova i Državnog odvjetništva, dok novinari mogu dobiti informacije putem zahtjeva. Učestalost pružanja informacija varira od suda do suda, a intervjuirani novinari imaju različita iskustva, bez ujednačene prakse. Na istinitost informacija nije bilo prigovora.

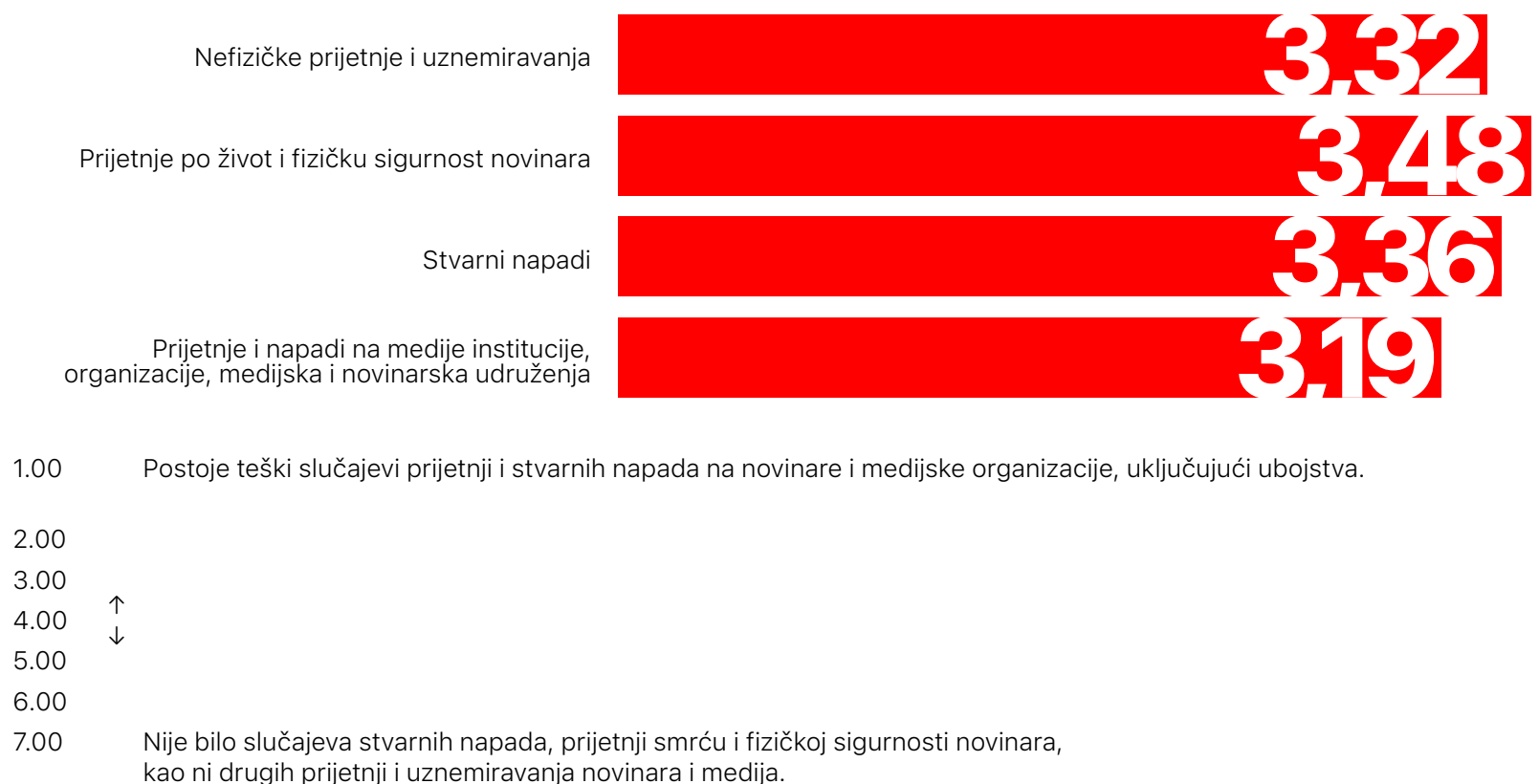
INDIKATOR 3.5

— DRŽAVNA TIJELA USPOSTAVILA SU KVALITETNI SUSTAV PRIKUPLJANJA STATISTIČKIH PODATAKA DA BI SPRIJEČILA NEKAŽNJIVOST

Ocjena za 2022: 3,53 / Ocjena za 2023: 3,53

Sve nadležne institucije do sada su tvrdile da vode statistike o slučajevima vezanim uz novinare, ali te evidencije nisu javno dostupne. Na naš upit u ovoj i prijašnjim godinama jedine statističke podatke primali smo od MUP-a i MPU-a. MUP nam godišnje dostavlja informacije o registriranim događajima u vezi s novinarima, uključujući prijetnje i napade te fazu obrade slučaja. MPU, s druge strane, pruža podatke o parničnim i kaznenim tužbama protiv novinara na hrvatskim sudovima. Svi su podaci, međutim, potpuno anonimizirani, bez razvrstavanja po spolu ili drugim socio-demografskim kriterijima.

IV. Sigurnost

INDIKATOR 4.1

— NEFIZIČKE PRIJETNJE I UZNEMIRAVANJA

Ocjena za 2022: 3,32 / Ocjena za 2023: 3,32

Tijekom 2023. godine u bazi Safe Journalists registrirano je osam nefizičkih prijetnji, što pokazuje da se situacija nije značajno promijenila u odnosu na prethodnu godinu, kada je registrirano sedam prijetnji, od kojih je riješena samo jedna. Ovaj oblik prijetnji novinari često ne prijavljuju smatrajući ih dijelom svog posla. Jedna novinarka, koja je istraživala povezanost političara i poduzetnika, neovlašteno je fotografirana i praćena, a potom su uslijedile uvredljive objave na društvenim mrežama i anonimni napadi na njezin privatni život. U međuvremenu je ministrica kulture i medija Nina Obuljen Koržinek pokušala demantirati otkrića o radu ministarstva kojem je na čelu i Geodetskog fakulteta verbalno napadajući novinarku Doru Kršul i tvrdeći da je postupala maliciozno te diskreditirajući njezin integritet i profesionalizam.

INDIKATOR 4.2

— PRIJETNJE SMRĆU I FIZIČKOJ SIGURNOSTI NOVINARA

Ocjena za 2022: 3,45 / Ocjena za 2023: 3,48

U 2023. godine prijavljene su dvije prijetnje smrću, od kojih je jedna stigla na e-mail više redakcija, a druga je bila upućena urednici lokalnog portala. U odnosu na 2022. godinu, registrirano je manje prijetnji smrću i fizičkoj sigurnosti, što može ukazivati na poboljšanje. Međutim problem ostaje što novinari ne prijavljuju sve prijetnje pa se realno stanje ne može sa sigurnošću utvrditi, a mnogi slučajevi iz prošle godine ostali su nerazriješeni. Glavna urednica portala 035 primila je prijetnje smrću 15. srpnja 2023. nakon što je objavila policijsko izvješće. Kada je odbila ukloniti vijest, napadač joj je rekao: „Ubit ću te, obrisat ću pod s tobom, glupačo, dobro se čuvaj kad padne mrak.“

INDIKATOR 4.3

— STVARNI NAPADI

Ocjena za 2022: 3,86 / Ocjena za 2023: 3,36

U 2023. godini novinarka i dva novinara napadnuti su u dva različita fizička napada. Broj fizičkih napada zabilježenih u bazi Safe Journalists povećao se u odnosu na prethodnu godinu. Slučaj iz prošle godine ostao je nerazriješen.

INDIKATOR 4.4

— **PRIJETNJE I NAPADI NA MEDIJSKE INSTITUCIJE,
ORGANIZACIJE, MEDIJSKA I NOVINARSKA
UDRUŽENJA**

Ocjena za 2022: 3,78 / Ocjena za 2023: 3,19

U protekloj godini registrirane su tri prijetnje upućene redakcijama. Jedna prijetnja stigla je na e-mail više redakcija i HND-a, pri čemu autor postavlja provokativno pitanje o nasilju prema vlasniku medija. Druga prijetnja bila je izravno upućena medijima *Novosti* i *Vida TV*. Iako se čini da se stanje pogoršava s dva dodatna napada u odnosu na prethodnu godinu, teško je donijeti zaključke jer ne prijavljuju svi novinari i mediji. Prošle godine zabilježen je hakerski napad koji nije razriješen, dok su ovogodišnji napadi bili usmjereni na pojedince u medijima.

Naslov u originalu
HRVATSKA
Indikatori razine medijskih sloboda i
Indeks sigurnosti novinara 2023.

Nakladnik
Hrvatsko novinarsko društvo

Autorica
Monika Kutri

Recenzentice
Đurđica Klancir
Vanja Jurić

Prijevod
Josipa Šiklič

Lektura
Josipa Šiklič

Naslovna fotografija
Andrija Vukelić

Dizajn
comma.rs

Ova publikacija nastala je uz financijsku
potporu Europske unije. Njezin sadržaj
isključiva je odgovornost autorice i ne
odražava nužno stavove Europske unije.

